

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики**

**«ОСВІТНЯ МЕРЕЖА НОВОСЕЛИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ: ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТА
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ»**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)**

Виконала:

студентка 4 курсу, 402 групи
спеціальності 106 «Географія»
ОПП «Регіональний розвиток і
просторове планування»

Федік Катерина Василівна

Керівник:

кандидат географічних наук, доцент
Заблотовська Наталія Василівна

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол № _____ від _____ 2025 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Костащук І.І.

Чернівці - 2025

АНОТАЦІЯ

Федік Катерина

*Здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 10-природничих наук, спеціальності 106 «Географія» ОПП «Регіональний розвиток і просторове планування» кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
м. Чернівці,
Україна, 2025*

ОСВІТНЯ МЕРЕЖА НОВОСЕЛИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

Анотація. Розкрито поняття освітньої мережі в суспільно-географічних дослідженнях. Проаналізовано законодавче підґрунтя функціонування закладів освіти та формування освітньої мережі на рівні територіальних громад. Особливу увагу приділено вивченню чинників функціонування освітньої мережі на території Новоселицької територіальної громади Чернівецького району Чернівецької області. Досліджено територіальні особливості складових освітньої мережі Новоселицької територіальної громади, а також визначено шляхи її вдосконалення та перспективних напрямів розвитку.

Ключові слова. освітня мережа, освітні заклади громади, білінгвальна освіта, освітній процес

ABSTRACT

Fedik Kateryna

A candidate pursuing a first (bachelor's) level of higher education in the field of Natural Sciences (Field 10), specializing in Geography (Specialty 106), within the educational program "Geography" at the Department of Geography of Ukraine and Regional Studies, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. Chernivtsi, Ukraine, 2025

EDUCATIONAL NETWORK OF NOVOSELYK TERRITORIAL COMMUNITY: TERRITORIAL ORGANIZATION AND FEATURES OF DEVELOPMENT

Abstract. The concept of educational network in socio-geographical research is revealed. The legislative basis for the functioning of educational institutions and the formation of educational network at the level of territorial communities is analyzed. Special attention is paid to the study of the factors of the functioning of educational network in the territory of the Novoselytsia territorial community of the Chernivtsi district of the Chernivtsi region. The territorial features of the components of the educational network of the Novoselytsia territorial community are investigated, as well as ways of its improvement and promising areas of development are identified.

Keywords. educational network, community educational institutions, bilingual education, educational process.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень,
також досліджень інших авторів та науковців,

і має посилання на відповідні джерела

Катерина Федік

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ	9
1.1. Поняття освітньої мережі у суспільно-географічних дослідженнях.....	9
1.2. Законодавче підґрунтя управління освітньою мережею.....	11
1.3. Методи вивчення освітньої мережі.....	14
Висновки до розділу I	16
РОЗДІЛ II. ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ НОВОСЕЛИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	17
2.1. Географічне положення та природні умови регіону дослідження як чинник розвитку освітньої мережі	17
2.2. Демографічні чинники функціонування освітньої мережі громади	20
2.3. Соціально-економічні передумови розвитку освітньої мережі Новоселицької територіальної громади	23
Висновки до розділу II	26
РОЗДІЛ III. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ НОВОСЕЛИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	27
3.1. Територіальні особливості розміщення мережі освітніх закладів Новоселицької громади.....	27
3.2. Якісні характеристики мережі освітніх закладів в Новоселицькій територіальній громаді.....	31
Висновки до розділу III	37
РОЗДІЛ IV ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ НОВОСЕЛИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	39
4.1. SWOT-аналіз системи освіти у Новоселицькій територіальній громаді	39
4.2. PEST-аналіз системи освіти у Новоселицькій територіальній громаді	43

4.3. Перспективи розвитку мережі освітніх закладів у Новоселицькій територіальній громаді.....	46
Висновки до розділу IV	51
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Одним із найважливіших факторів розвитку суспільства та держави є ефективно функціонуюча освітня система, що забезпечує цілеспрямований процес виховання і навчання, а також сукупність знань, умінь, навичок, ціннісних установок, досвіду діяльності та компетенції, що набувають у процесі здобуття освіти. Відповідно, стратегічним орієнтиром розвитку вітчизняної освітньої системи є досягнення максимально ефективних результатів освітньої діяльності за рахунок грамотно організованого процесу управління.

Формування особистості людини значною мірою залежить від навколишнього його зовнішнього світу та соціуму, в якому вона перебуває. Тому одним із основних етапів освітнього процесу є дошкільна освіта. Вона спрямована для формування загальної культури дітей, їх фізичного та інтелектуального розвитку, естетичних та особистісних якостей. Для формування цікавих передумов навчального процесу, забезпечення здорового та повноцінного розвитку дітей дошкільнят.

Проте сучасні умови функціонування суспільства, процеси інформатизації, посилення значення засобів масової інформації як інституту соціалізації, широкий діапазон інформаційних ресурсів та освітніх відкривають нові можливості для розвитку особистості дитини, що потребує оновлення не тільки змісту дошкільної освіти, способів взаємодії між дітьми та їх батьками, формування базової довіри дітей до світу, комфортної та безпечного способу життя, а також реорганізації дошкільних організацій.

Актуальність даної теми зумовлюється низкою як загальнодержавних, так і місцевих чинників, які формують сучасні виклики в управлінні освітньою мережею. Після впровадження реформи децентралізації, громади отримали можливість автономного управління різних сфер, у тому числі й від них залежить ефективність функціонування освітньої мережі. Новоселицька територіальна громада, що вирізняється етнокультурною різноманітністю, прикордонним розташуванням та переважним сільським типом розселення, постає як складний

і водночас показовий приклад для дослідження процесів оптимізації освітньої мережі в умовах воєнного стану.

Предмет дослідження роботи має і практичну цінність, оскільки дозволяє науково обґрунтувати прийняття рішень стратегічного характеру в освітній сфері на рівні територіальної громади. У нинішніх реаліях, коли Новоселицька територіальна громада змушена балансувати між безпековими, демографічними та фінансовими обмеженнями, комплексний аналіз територіальної організації її освітньої мережі не лише забезпечити її доступність і якість, а й сформулювати засади сталого розвитку освітньої мережі.

Об'єкт дослідження є мережа освітніх закладів Новоселицької міської територіальної громади. *Предмет дослідження* є особливості функціонування освітньої мережі у Новоселицькій територіальній громаді, визначення шляхів її вдосконалення та перспективних напрямів розвитку.

Метою дослідження є проаналізувати особливості територіального планування та перспектив розвитку освітньої мережі Новоселицької територіальної громади.

Завдання дослідження:

- розкрити поняття освітньої мережі в суспільно-географічних дослідженнях;
- проаналізувати законодавче підґрунтя функціонування закладів освіти та формування освітньої мережі на рівні територіальних громад;
- вивчити чинники функціонування освітньої мережі на території Новоселицької громади;
- дослідити територіальні особливості складових освітньої мережі Новоселицької територіальної громади.

Теоретико-методологічною основою слугували праці фахівців в галузі суспільної географії, просторового планування щодо поняття «освітня мережа» (Касярум Н.В., Романюк Н.В., Цимбалару А.Д. та ін.), концептуальних основ геоінформаційного картографування розвитку освітньої мережі (Дудун Т.В., Миронюк С.В. тощо), оцінки транспортно-географічного положення центру

громад (Заячук М.Д., Джаман В.О., Заячук О.Г.), якісних показників освітньої мережі (Костащук І.І., Білоус Ю.О.), а також загальнонаукові, так і спеціальні методи, а саме: підготовчий, інформаційний, аналітичний, практичний та картографічний.

Структура дослідження, яке складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного, висновку та списку використаних джерел. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 59 сторінка. Обсяг основного тексту становить 44 сторінок, список використаних джерел містить 28 найменувань.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ

1.1. Поняття освітньої мережі у суспільно-географічних дослідженнях

Освітня мережа трактується у широкому розумінні як місце, що охоплює людину і середовище в процесі їх взаємодії, результатом якого виступає збільшення індивідуальної культури, що утворюється [2].

У вузькому розумінні вона є системою закладів освіти та інших установ, що забезпечують надання освітніх послуг на певній території для населення. Технологічною основою діяльності створеного освітньої мережі у плані формування змісту освітніх програм є розробка поєднаних навчальних планів та робочих освітніх програм різних рівнів, що відповідають стандартам та реалізуються структурними підрозділами. Кожна освітня програма забезпечена комплексом внутрішніх нормативних документів, матеріально-технічною, інформаційною базою та ресурсами. У зв'язку з цим, перспективністю створення цієї структури на місцях є взаємовигідна зацікавленість усіх учасників проєкту щодо надання своїм випускникам можливості продовжити навчання далі [6].

Освітня мережа є комплексною структурою, що включає в себе систему освітніх закладів, механізми їх функціонування та територіальну організацію навчального процесу. У суспільно-географічних дослідженнях освітня мережа аналізується через призму її соціальної, економічної та просторової взаємодії.

Науковці розглядають освітню мережу як ключовий елемент розвитку регіонів, адже вона забезпечує доступність освіти та сприяє формуванню людського капіталу [2]. Крім того, географічний аналіз освітніх закладів дозволяє оцінити нерівномірність їхнього розміщення та виявити проблеми доступу до якісної освіти.

Освітня мережа складається з усіх закладів освіти, які надають різні рівні навчання - від дошкільної до вищої освіти, а також з інших установ та організацій,

що займаються наданням освітніх послуг у певній територіальній громаді (Див. Рис.1.1).

Ці заклади можуть включати дошкільні заклади, загальноосвітні школи, професійно-технічні училища, коледжі, університети та інші вищі навчальні заклади. Також до складу освітньої мережі можуть входити інші установи, такі як наукові та дослідницькі центри, бібліотеки, музеї та інші культурно-освітні інститути. Розвиток інфраструктури та технічної бази закладів освіти, а також підготовка кваліфікованих вчителів та науковопедагогічних працівників є важливою складовою успішного функціонування освітньої мережі.

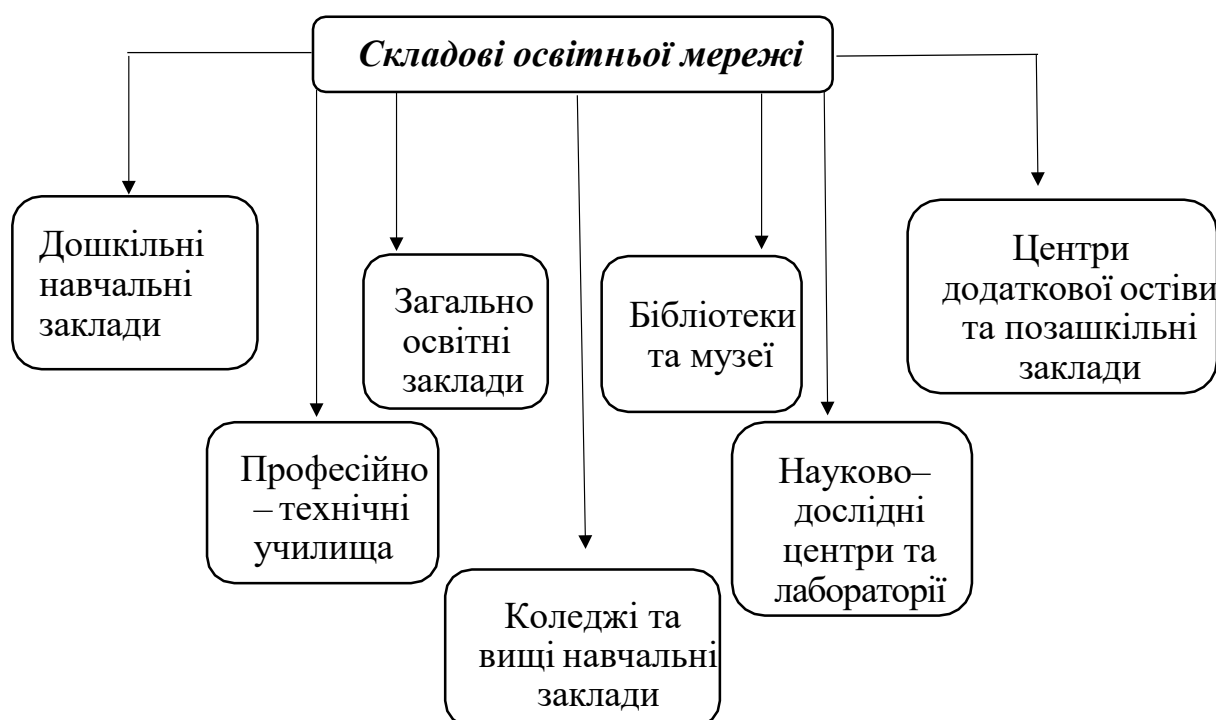

Рис.1.1. Склад освітньої мережі

Освітня мережа складається з багатьох закладів освіти та інших установ, які співпрацюють між собою, щоб забезпечити учням та студентам необхідні знання та навички. Кожен заклад освіти має свою роль у цьому процесі, а також може співпрацювати з іншими установами, наприклад, науковими центрами, музеями та бібліотеками, щоб забезпечити своїх учнів та студентів новими знаннями та останніми досягненнями у своїй галузі.

Проте, щоб освітня мережа функціонувала та розвивалась ефективно, необхідно, щоб заклади освіти співпрацювали та взаємодіяли між собою.

Наприклад, загальноосвітні школи можуть працювати з вищими навчальними закладами, щоб готувати своїх учнів до вступу в університети, або співпрацювати з роботодавцями, щоб готувати випускників з необхідними навичками та знаннями для конкретної роботи.

Окрім того, для забезпечення якісної освіти необхідна належна інфраструктура та сучасна технічна база закладів освіти, що дасть можливість учням та студентам використовувати новітні технології та матеріали. Важливо також підготувати вчителів та науково-педагогічних працівників, щоб забезпечити якісну підготовку учнів та студентів.

У суспільно-географічних дослідженнях особливу увагу приділяють просторовим особливостям розміщення освітніх закладів. Важливими показниками є: відстань до навчального закладу, концентрація освітніх установ у великих містах порівняно із сільськими регіонами, рівень забезпечення транспортною та цифровою інфраструктурою.

Освітня мережа відіграє вирішальну роль у формуванні інтелектуального потенціалу регіонів. Вона впливає на підвищення рівня освіченості населення, стимулювання економічного зростання через підготовку кваліфікованих фахівців, соціальну згуртованість та розвиток громади в цілому.

1.2. Законодавче підґрунтя управління освітньою мережею

В Україні діють чотири основних закони, які являються підґрунтям у питанні освіти: Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII; Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 04.06.2019 № 2745-VIII; Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII; Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 № 3773 VI.

Основним законом є Закон України «Про освіту». Цей Закон регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти [1].

Насамперед, зазначимо, що в діючий Закон України «Про освіту» було внесено суттєві зміни та доповнення № 2834-IX від 13.12.2022. Ці зміни та доповнення обговорювалися у професійній спільноті більше двох років.

Далі треба врахувати, що запровадження нових норм у законодавчу базу будь-якої країни залежить від соціально-економічної ситуації та перспективи її розвитку. Тільки в цьому випадку всі положення та нормативна база будуть ефективними. Тому нормативна правова база забезпечення законів у країні певною мірою відрізняється одна від одної.

Законом «Про освіту» затверджено нову структуру системи підготовки кадрів: освітні, що існували до прийняття закону програми системи початкової та середньої професійної освіти об'єднані в систему середньої професійної освіти (СПО), що включає підготовку фахівців середньої ланки та кваліфікованих робітників [1].

Закон України містить низку положень:

- професійне навчання (програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників та службовців) визначено як самостійний вид освітніх програм;
- передбачена можливість створення нових інфраструктурних одиниць професійного навчання (навчальні центри професійної кваліфікації, структурні освітні підрозділи на підприємствах, багатофункціональні центри прикладних кваліфікацій тощо) [1].

Важливим аспектом законодавчого забезпечення є визначення ключових понять, таких як «освітнє середовище», «освітній простір» та «освітній процес», що впливають на її розвиток [17].

В даний час в Україні практично склалися два типи освітніх організацій СПО.

1. Монопрофільні багаторівневі навчальні заклади зі спеціалізацією, орієнтовані на потреби певної галузі/замовника (наприклад, навчальні заклади авіаційного, металургійного, хімічного профілів). Монопрофільні навчальні заклади профосвіти оснащені та навчально-методично забезпечені завжди краще,

ніж у багатопрофільних, тому й довіра роботодавців до випускників таких організацій вища.

2. Багатопрофільні навчальні заклади створені там, де немає сталого попиту на одну або кілька спеціальностей, вони відрізняються високою гнучкістю програм у результаті реорганізації (об'єднання) кількох освітніх організацій НУО та СПО, або розташовані в малих містах, сільській місцевості та виконують роль соціокультурних центрів [4].

До Закону України «Про освіту» в Україні внесені такі зміни, що стосуються середньої професійної освіти.

1. Початкова професійна освіта включена як один із видів освітніх програм до середньої професійної освіти (СПО), яка пропонує два види програм підготовки (кваліфікованих робітників та фахівців середньої ланки).

2. Підготовка робочих кадрів здійснюється освітніми організаціями СПО (1-й рівень - робочі кваліфікації, 2-й рівень – фахівці середньої ланки), а також іншими освітніми організаціями, які мають ліцензію на реалізацію цих видів освітніх програм.

3. Середня професійна освіта включає програми підготовки фахівців середньої ланки та програми підготовки висококваліфікованих робітників. Закріплюється можливість одночасного освоєння кількох освітніх програм.

Регіональні освітні мережі формуються з урахуванням потреб місцевих громад та норм децентралізації. Зокрема, процеси оптимізації освітніх закладів у територіальних громадах регулюються методичними рекомендаціями щодо формування спроможної освітньої мережі [21].

Законодавчі аспекти функціонування освітньої мережі також передбачають механізми її фінансування, управління та забезпечення якості освіти. Впровадження цифрових технологій та геоінформаційних систем для моніторингу освітнього простору набуває актуальності у зв'язку з розвитком концепції «Нової української школи» [15].

1.3. Методи вивчення освітньої мережі

Вибір конкретного методу залежить від багатьох чинників, таких як тема уроку, вікова група учнів, доступність матеріально-технічної бази та кваліфікація вчителя. Використання групових методів сприяє розвитку комунікації та мотивації до навчання, а метод проектів дозволяє учням самостійно збирати необхідну інформацію та презентувати свої результати. Метод ролевих інтерпретацій допомагає краще зрозуміти матеріал та розвинути навички спілкування, а інтерактивні методи включають в себе використання технологій та інтерактивних методів навчання.

Одним із основних методів є нормативно-правовий аналіз, що передбачає вивчення законодавчих актів, які регулюють функціонування освітньої мережі. Наприклад, Закон України «Про освіту» визначає основні принципи організації навчального процесу, а Постанова Кабінету Міністрів України щодо фінансування освітніх закладів регулює розподіл бюджетних коштів. Аналіз нормативної бази дозволяє оцінити відповідність освітньої мережі громади чинним вимогам та визначити можливі напрями її оптимізації.

У суспільно-географічних дослідженнях широко використовується порівняльний метод, який спрямований на виявлення подібностей між економіко-географічними типами. Цей метод дозволяє визначити особливості та характеристики об'єкта дослідження шляхом порівняння його з іншими явищами. При дослідженні освітніх мереж такий підхід допомагає виділити їх особливості, розрізнити їх від інших освітніх систем та з'ясувати, що саме робить їх унікальними.

Використання картографічного методу дослідження дозволяє досліджувати унікальні риси географічних характеристик різних територій, виявляти тенденції та зміни в географічних явищах, а також розробляти стратегії та плани розвитку на основі отриманих географічних даних.

Наступним методом - статистичний аналіз, - здійснювався збір та обробка даних щодо кількості учнів, педагогічного складу, наповнюваності класів та рівня успішності, що, у свою чергу, допомагає оцінити ефективність роботи освітніх

закладів. До прикладу, у громад із низькою щільністю населення часто спостерігається проблема малокомплектних шкіл, що створює фінансове навантаження на місцевий бюджет. Використання статистичних методів дозволяє виявити тенденції та прогнозувати потреби громади.

Географічний аналіз, тобто оцінка розташування навчальних закладів, доступності для учнів та транспортної інфраструктури є важливим аспектом дослідження. Наприклад, у громадах із значною територіальною розтягнутістю часто виникає проблема довгого шляху до школи, що може негативно впливати на рівень відвідуваності. Використання геоінформаційних систем дозволяє оптимізувати розташування навчальних закладів.

Дослідження освітньої мережі Новоселицької міської територіальної громади здійснювалось у п'ять етапів, кожен з яких мав свою специфіку та методологічну основу. Розглянемо їх детальніше.

На першому етапі визначалися ключові аспекти дослідження: тема, об'єкт, мета та завдання. Важливим елементом було формулювання проблематики, що потребує аналізу. Наприклад, якщо дослідження спрямоване на оцінку ефективності освітньої мережі, необхідно визначити критерії оцінювання, такі як рівень доступності закладів освіти, якість навчального процесу та фінансова спроможність громади. Також на цьому етапі обиралися методи збору даних: статистичний та порівняльний аналізи, нормативно-правовий аналіз тощо.

Другий етап передбачав збір даних про освітню мережу територіальної громади. Використовувалися офіційні джерела, такі як звіти місцевих органів влади, статистичні дані Міністерства освіти і науки України. Наприклад, можна було проаналізувати кількість учнів у кожному закладі, рівень наповнюваності класів, кадровий склад педагогів та фінансування освітніх установ. Важливим аспектом було врахування демографічних тенденцій, що впливають на освітню мережу територіальної громади.

На третьому етапі здійснювалася обробка та аналіз зібраної інформації. Використовувалися методи статистичного аналізу для виявлення тенденцій та закономірностей. Наприклад, якщо спостерігається зменшення кількості учнів у

певних школах, це може свідчити про необхідність оптимізації освітньої мережі. Також проводився порівняльний аналіз із іншими громадами, що дозволяло визначити сильні та слабкі сторони освітньої системи Новоселицької громади.

Четвертий етап включав глибокий аналіз освітньої мережі територіальної громади. Оцінювалися матеріально-технічна база закладів освіти, рівень фінансування, кадрове забезпечення та якість освітніх послуг. Наприклад, якщо виявляється нестача сучасного обладнання або недостатня кількість педагогів, це може впливати на якість навчального процесу.

На останньому етапі створювалися карти, що відображали межі громади та розташування освітніх закладів. Використовувалися геоінформаційні системи для аналізу територіальної доступності шкіл. Наприклад, якщо певні населені пункти мають обмежений доступ до навчальних закладів, це може свідчити про необхідність створення нових освітніх центрів або покращення транспортної інфраструктури. Картографічний аналіз дозволяє візуалізувати проблемні зони та розробити рекомендації щодо їх вирішення.

Висновки до розділу I

Освітня мережа є ключовим елементом суспільно-географічного розвитку, що визначає доступність освіти та формує людський капітал регіонів. Її ефективність залежить від демографічних, економічних та територіальних чинників, а географічний аналіз допомагає виявити проблеми та оптимізувати розташування освітніх закладів.

Законодавче регулювання освітньої мережі в Україні базується на нормативних актах, що встановлюють принципи її функціонування та можливості її вдосконалення у контексті децентралізації та цифрової трансформації.

Застосування комплексного підходу до дослідження освітньої мережі Новоселицької територіальної громади дозволяє отримати всебічну картину її стану та розробити ефективні стратегії розвитку. Використання статистичних, порівняльних та картографічних методів забезпечує глибокий аналіз та обґрунтовані рекомендації щодо покращення освітньої системи громади.

РОЗДІЛ II.

ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ НОВОСЕЛИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

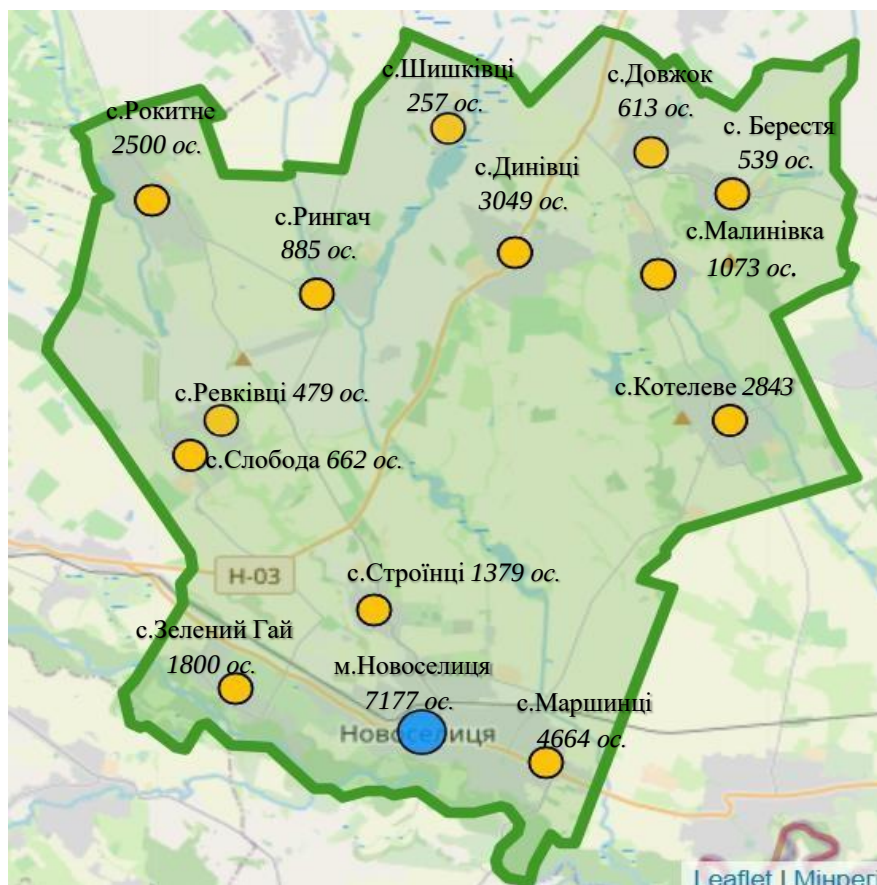
2.1. Географічне положення та природні умови регіону дослідження як чинник розвитку освітньої мережі

Новоселицька міська територіальна громада розташована у південно-східній частині Чернівецької області, на лівобережній частині річки Прут у лісостеповій зоні. Її площа становить 220,7 км², а населення – 28 201 жителів (Див. Рис. 2.1). Адміністративний центр територіальної громади – місто Новоселиця, що є колишнім районним центром, - субрегіональний осередок торгівлі і соціальних послуг [26].

*Рис.2.1 Адміністративно-територіальний устрій Новоселицької
територіальної громади*

Дана громада утворена шляхом добровільного об'єднання 1 міста (м. Новоселиця) та 7 сіл (с. Маршинці, с. Рингач, с. Шишківці, с. Рокитне, с. Слобода, с. Ревківці та с. Строїнці) із відповідними старостинськими округами 24 грудня 2017 року.

с. Ревківці та с. Строїнці) із відповідними старостинськими округами 24 грудня 2017 року.

Рис. 2.2. Фізична карта населення Новоселицької територіальної громади

Упродовж 2018 року доєдналися ще 2 населених пункти (села Котелеве та Зелений Гай). Після виборів у жовтні 2020 р. до громади приєдналися ще 4 населених пункти: с. Динівці, с. Довжок, с. Берестя та с. Малинівка (Див. Табл.2.1).

Табл. 2.1.

Чисельність населення населених пунктів у Новоселицькій територіальній громаді

№	Старостинські округи	Назва населеного пункту	Чисельність населення (осіб)
1.	центр громади	місто Новоселиця	7177
2.	Строїнецький, №5	село Строїнці	1379
3.	Малинівський, №10	село Малинівка	1073
4.	Динівецький, №9	село Динівці	3049
5.	Котелівський, №6	село Котелеве	2843

6.	Зеленогайський, №7	село Зелений Гай	1880
7.	Маршинецький, №1	село Маршинці	4664
8.	Рингацький, №2	село Рингач	885
9.		село Шишківці	257
10.	Рокитненський, №3	село Рокитне	2500
11.	Слобідський, №4	село Слобода	662
12.		село Ревківці	479
13.	Берестянсько-Довжоцький, №8	село Берестя	539
14.		село Довжок	613

Громада має вигідне розташування відносно обласного центру – 29 км від міста Чернівці (економічний, соціальний, науково-освітній і транспортний центр). Її територія тягнеться на південний схід і схід від міста Чернівці, а з південного заходу і з півдня обмежується річкою Прут.

Території громади притаманні м'який та вологий клімат (помірно-континентальний), мальовничі ландшафти. На території достатньо мало лісів, а гідромережа представлена невеликими річками – лівими притоками головної річки громади – Прут, і штучними водоймами – ставками. Усі річки та струмки, що протікають територією громади відносяться до басейну Дунаю.

Істотну проблему екологічного характеру, яка періодично повторюється, складають повені і підтоплення, спричинені річкою Прут. Її русло знаходиться на відстані менше 1 км від центру міста Новоселиця, та має характер гірської річки, яка у деяких випадках несе велику кількість води і каміння. Вона може розливатись у широкій низині, в якій розташовані населені пункти, що до неї прилягають. Через те, що повеневі води тримаються досить довго, виникають проблеми з постачанням питної води для мешканців залитих територій, а також ймовірними стають і великі матеріальні втрати. У межах громади кристалічні породи залягають досить глибоко, - в основному це граніти і гнейси, що перекриті пісковиками, вапняками, мергелями, гіпсами, аргілітами, глинами та пісками. Саме ці породи, крім гіпсів, не виходять на поверхню.

Новоселицька громада характеризується вигідним комунікаційним розташуванням у контексті можливостей для розвитку. Вона лежить поблизу пунктів перетину кордону з Румунією (Порубне та Дяківці – 43 та 17 км від Новоселиці відповідно) і Молдовою (Мамалига – 30 км).

Громадський транспорт – це сильна сторона громади, що спричинено близькістю до Чернівців, пунктів перетину кордонів, розташуванням поблизу важливих міжнародних транспортних шляхів – автомобільних і залізничних, а також міжнародного аеропорту у Чернівцях (30 км). Кожний населений пункт (крім с. Малинівка) має транспортне сполучення з обласним центром і адміністративним центром громади. На території громади передбачено 25 щоденних автобусних рейсів у Чернівці (здебільшого транзитні рейси – міжнародні і до великих міст України), а також 6 залізничних рейсів [26].

2.2. Демографічні чинники функціонування освітньої мережі Новоселицької громади

Кількість населення в Новоселицькій міській територіальній громаді станом на початок 2025 р. складає близько 28,2 тис. жителів.

Вікова структура місцевого населення за віком негативна і має виразні риси старіння населення – майже 17,5% складають особи віком до 18 років і 23% особи віком старше 60 років. У самій Новоселиці особи похилого віку складають 34% (Див. Рис. 2.3). Зважаючи на те, що статистика не відображає реальної структури за віком, оскільки значна частина молоді й осіб працездатного віку перебуває на заробітках і фізично не проживає на території громади, або ж в нинішніх умовах російсько-українська війна забрала десятки-сотні життів мешканців громади, то зміненої структури демографічної структури громади поки неможливо відобразити, але прогнозуємо, що чисельність населення скоротилось в 1,5 рази.

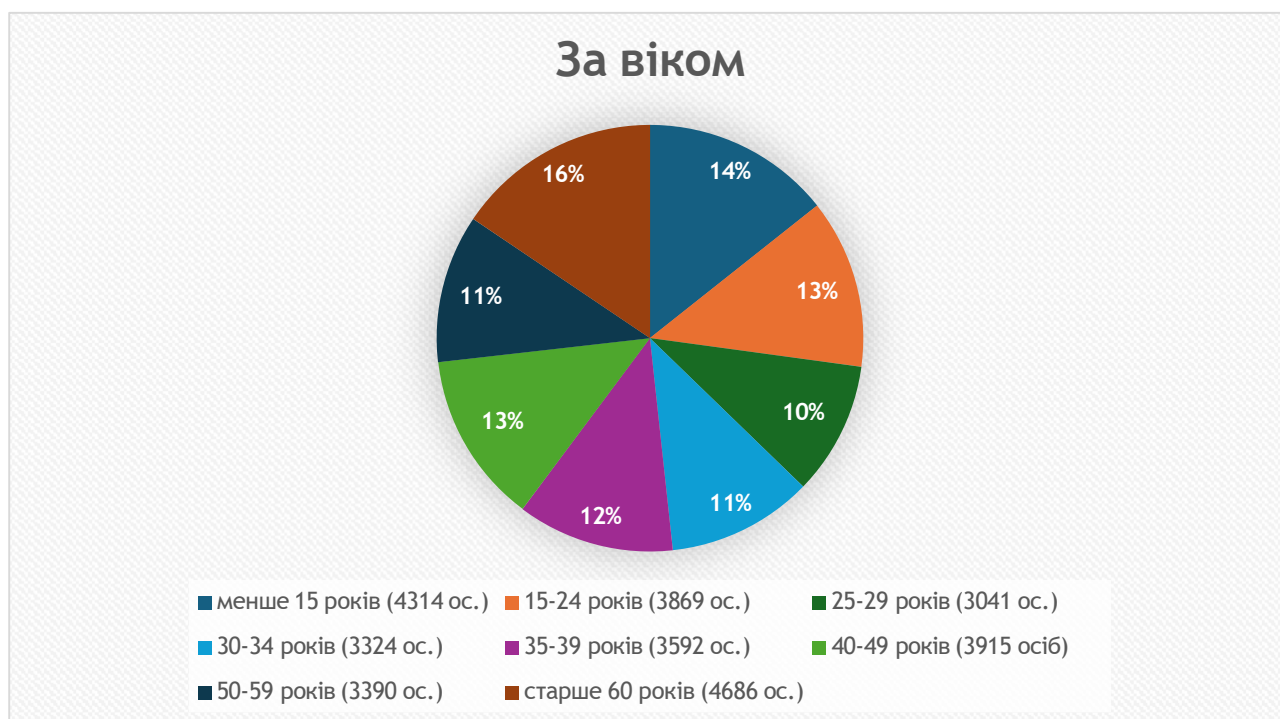

Рис. 2.3. Вікова структура населення Новоселицької територіальної громади

Водночас мешканці різних населених пунктів територіальної громади мають різний ступінь інтеграції як місцева спільнота. На це вплинуло приєднання до громади нових сільських рад – чим пізніше приєдналася нова сільська рада, тим менший ступінь її інтеграції і рівень розуміння принципів функціонування громади як цілісного організму.

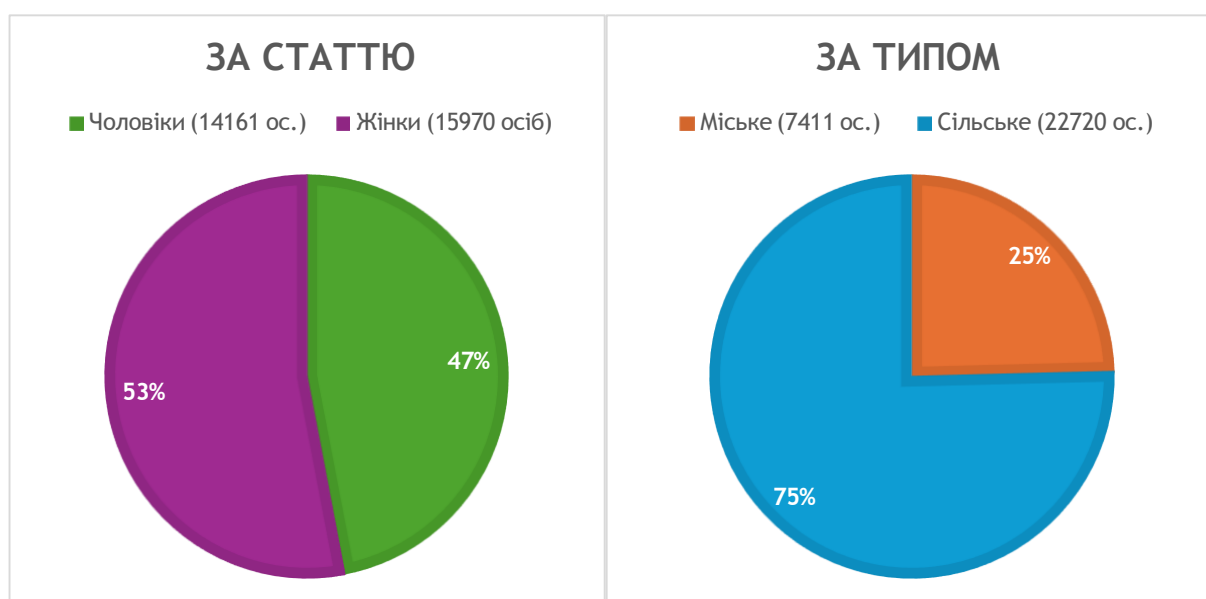

Рис. 2.4. Структура населення Новоселицької територіальної громади (гендерний та географічний критерії)

Жінки у місцевій спільноті громади виконують важливі соціальні функції – здебільшого на керівних посадах у виконавчих органах (напр., міський голова), закладах освіти і культури тощо. Найчастіше вони поєднують професійну діяльність із сімейним життям і вихованням дітей. Деякі жінки ведуть активну підприємницьку діяльність.

Населення громади характеризується багатокультурністю, як і Чернівецька область у цілому. Серед головних національних груп, які тут проживають, – молдавани, українці, румуни, хоч є ще й представники інших національностей. Більшість мешканців громади за національністю молдавани (57%), майже 40% населення – українці (Див. Рис. 2.5).

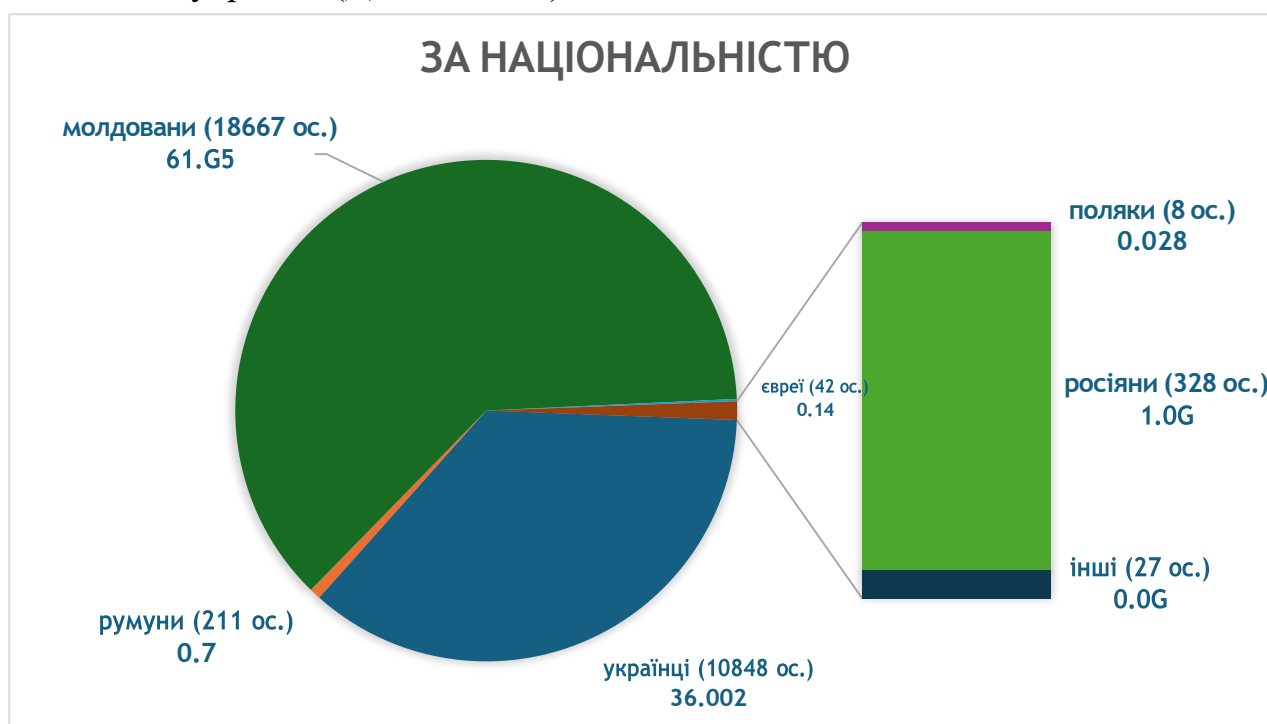

Рис. 2.5. Поліетнічна структура Новоселицької територіальної громади

Багатокультурність позитивно впливає на багато сфер життя у громаді (культура, освіта – навчання у деяких школах відбувається на двох мовах) і стала важливим потенціалом громади, наприклад, у сфері туризму і відпочинку.

2.3 Соціально-економічні передумови розвитку освітньої мережі Новоселицької територіальної громади

Розвиток населення Новоселицької територіальної громади є однією з ключових соціально-економічних передумов успішного розвитку освітнього комплексу. Збільшення кількості мешканців може призвести до зростання попиту на освітні послуги, особливо на початковому та середньому рівнях.

Розвиток малого та середнього бізнесу є ще однією важливою передумовою розвитку освітнього комплексу, оскільки це створює додаткові робочі місця та забезпечує додатковий дохід до бюджету. Це може позитивно вплинути на соціально-економічний розвиток освітнього комплексу.

Державна підтримка освітнього комплексу, така як фінансування та розвиток інфраструктури, також має важливе значення для успішного розвитку освіти в громаді.

Крім того, науковий та культурний розвиток громади можуть сприяти підвищенню інтересу до освіти та сприяти розвитку освітніх установ, які надають послуги у галузі науки, культури та мистецтва.

Новоселицька міська територіальна громада характеризується значним аграрно-промисловим потенціалом, широкими можливостями для розвитку як внутрішніх міжрегіональних, так і зовнішніх міждержавних зв'язків. Великі перспективи громади пов'язані з близькістю Карпат, як унікального регіону туризму, відпочинку та рекреації, та кордону з Румунією, як можливість транскордонної співпраці.

Частка економічно активного (зайнятого) населення у 2024 р. склала 13 848 осіб, кількість працюючих підприємців та їх найманих працівників – 6 103 особи. Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників за 2024 р. склала 6 555 грн. Станом на 1 січня 2025 року на обліку в центрі зайнятості перебували 120 безробітних осіб. Закордоном в 2023 р. перебувало 3 471 особа. Рівень безробіття в громаді в 2024 р. склав 0,86%, який зріс у порівнянні із 2023 роком - 0,73% [26]. А пенсіонерів станом на 1 січня 2025 р. складає 5 895 осіб, у

тому числі серед міського населення – 2549 осіб, серед сільського населення – 3346 осіб. Кількість пенсіонерів на 1000 осіб населення – 258 [26].

Промисловий комплекс громади представлений підприємствами харчової промисловості, переробними підприємствами, виробництва та продажу будівельних матеріалів, хімічної промисловості та виробництва меблів.

Загальна кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання 1723 од., в тому числі: юридичних осіб 489 од., фізичних осіб-підприємців 1234 од., з них ведуть діяльність 951 од. [26].

Вагомий внесок в економіку громади, розширення виробництва промислової продукції та надання різноманітних послуг населенню мають наступні підприємства: ДП «М'ясо Буковини» ВАТ «Новоселицький птахокомбінат» (основний вид діяльності – виробництво м'яса), ТОВ ТД «Грін Рей» (основний вид діяльності – виробництво м'ясних продуктів), ПП «Котелево цегла» (основний вид діяльності - виробництво цегли, черепиці та інших будівельних виробів із випаленої глини), ТОВ «Консалтингова фірма «Конто-Центр» (виробництво металевих дверей і вікон, виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону), ТОВ «ФІОРД», ПП Сікора Ілля Ілліч, КП «Новоселицька міська тепломережа» (водопостачання та водовідведення, вивіз та утилізація твердого побутового сміття та благоустрій міста), Філія «Новоселицький райавтодор» ДП «Чернівецький облавтодор» (будівництво доріг та автострад). Вище наведені підприємства є також основними платниками податків. Водночас зростає активність малого бізнесу, частка якого в економіці громади перевищує 30%.

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, Новоселицькою міською радою був створений перелік підприємств, складів, непрацюючих підприємств на території Новоселицької МТГ, які можуть розмістити підприємства з регіонів України, які обстрілюються військами російської федерації. До прикладу, в 2022 році Новоселицькою РСС КООПЗАГОТПРОМ надано приміщення (ковбасний цех) в місті Новоселиця для розміщення 1 релокованого підприємства ТзОВ «ДМ Агро» з міста Києва (вид

діяльності «Сільське господарство»), перепрофілювавшись дане підприємство здійснює свою діяльність по сьогоднішній день.

Новоселицька громада наділена немалим виробничим потенціалом. Виробничу діяльність у громаді здійснюють та сплачують податки 26 підприємств. Частка громади у загальнообласному обсязі реалізації продукції у 2024 р. становила 6,1%, коли за 2023 р. - 5,7%, що каже про ефективний економічний розвиток. Найбільшими двома промисловими підприємствами громади, які працюють в харчовій галузі:

1) ДП «М'ясо Буковини», яке займається виробництвом м'ясної продукції (196 працівників). Річний обсяг виробленої продукції складає більше 52 млн. грн., частка в обсягах промислового виробництва району - 18,9%.

2) ТОВ «Грін Рей», яке займається переробкою фруктово-овочевої сировини. Річний обсяг виробництва складає 8 млн. грн., частка в обсягах промислового виробництва району – 2,9% [26].

Галузь сільського господарства представляють агроформування, серед яких товариства з обмеженою відповідальністю, дочірні, приватні підприємства, асоціації та фермерські господарства, які будують свою виробничу діяльність на умовах оренди земельних ділянок. Дані підприємства займаються вирощуванням зернових та зернобобових культур (пшениця, соя, ячмінь, гречка, кукурудза та ін.), садівництвом, вирощуванням великої рогатої худоби, свійської птиці та свиней.

На території громади функціонують біля 40 основних сільськогосподарських формувань різних форм власності, найпотужніші з них це ТОВ «Мрія фармінг Буковина», СФГ «Благословіння», фермерські господарства «ОРТ-Рингач», «Росток Буковини» та багато інших.

На жаль, звітність стосовно кількості малих підприємств не ведеться, уже не кажучи і про внесок малого та середнього бізнесу у загальний обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємствами громади, що унеможлиблює надання допомоги та підтримки із боку владних структур, а також визначити їх значимість для ефективного розвитку самої громади.

Висновки до розділу II

У цьому розділі здійснено аналіз основних факторів впливу на становлення та функціонування мережі освітніх закладів на території Новоселицької міської територіальної громади.

Географічне положення та природні умови відіграють суттєву роль у розміщенні та доступності закладів освіти. Просторово розосереджена структура населених пунктів громади, що охоплює як міське, так і сільське середовище, зумовлює потребу в оптимізації транспортної логістики та інфраструктури для забезпечення рівного доступу до освітніх послуг. Наявність аграрного ландшафту і домінування сільськогосподарської зайнятості вимагають гнучких підходів до організації освітнього процесу, зокрема через формування опорних шкіл або впровадження дистанційних форматів навчання.

При демографічній динаміці населення та її вікової структури враховуються природний приріст, міграційні потоки та змінне співвідношення вікових груп, особливо дітей дошкільного і шкільного віку. Однак слід звернути увагу на те, що зниження народжуваності, відтік молоді з сільських територій чи закордон суттєво зменшить кількість учасників освітнього процесу, через що виникає загроза закриття класів чи шкіл. У свою чергу, у центральній частині громади можливе перевантаження закладів освіти.

Громада спирається на агропромисловий сектор, малий і середній бізнес, туристичну інфраструктуру. Проте сільськогосподарська економіка може давати змінні бюджетні надходження, що загрожує сталій фінансовій підтримці шкіл і садків, недостатній доступ до інвестиційних коштів, що уповільнює модернізацію матеріально-технічної бази, а також відсутність спеціалізованих педагогів (інноваторів, технологічних викладачів) через неможливість привабити їх на сільську територію.

Узгодження цих чинників впливу шляхом стратегічного управління дозволить забезпечити стійкий розвиток освітньої мережі Новоселицької міської територіальної громади, спрямований на підвищення її якісних показників, доступності та інклюзивності.

РОЗДІЛ III.

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ НОВОСЕЛИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1. Територіальні особливості розміщення мережі освітніх закладів Новоселицької громади

Аграрно-промислова спрямованість господарств поєднується з високим ступенем розселення, що створює специфічні умови для освітньої мережі Новоселицької територіальної громади. значні відстані між сільськими населеними пунктами мають бути компенсовані наявністю опорних шкіл, шкільних автобусних маршрутів або реалізацією дистанційних освітніх модулів.

За даними офіційного веб-сайту Новоселицької територіальної громади станом на червень 2025 р. до освітньої мережі входять 17 закладів (Див. Рис.3.1): 14 закладів загальної середньої освіти, лише 5 закладів дошкільної освіти (2 – у м. Новоселиці, і по одному у селах Зелений Гай, Рокитне, Маршинці), 2 позашкільних закладів освіти (розміщені лише в Новоселиці), а також Новоселицький інклюзивно-ресурсний центр [22].

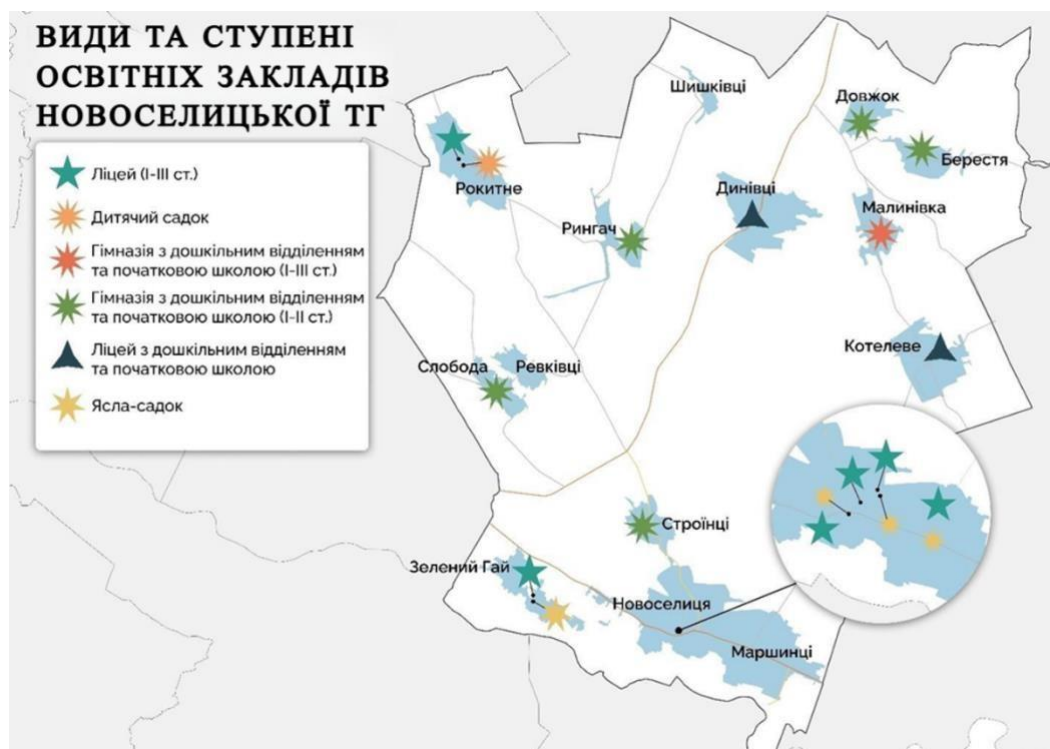

Рис.3.1. Освітні заклади Новоселицької територіальної громади

Громада має лише 3 діючі шкільні автобуси і 1 автобус, що потребує капітального ремонту. Припускаємо, що дана структура вказує на наявність центру тяжіння у місті, що вимагає належної транспортної та проміжної інфраструктури для дітей із віддалених старостинських округів.

Нерівномірний розподіл населення значно ускладнює забезпечення рівного доступу до освіти. Відсутність розгалуженої або ефективно організованої транспортної системи підвищує ризик соціальної ізоляції та зменшення доступності освітніх послуг у селах. Цей фактор актуалізує критичні потреби в опорних закладах, що об'єднують навколишні села, транспортному забезпеченні за бюджетні або партнерські кошти, цифровій інфраструктурі для дистанційної інтеграції сільських учнів.

У контексті створення освітньої мережі Новоселицької громади стратегічно важливо забезпечити синергетичну взаємодію просторових, демографічних та соціо-економічних параметрів, що сприятимуть адаптивності, інтеграції та сталості системи освіти у 2025 році та наступних періодах.

Освітня мережа Новоселицької територіальної громади спрямована на забезпечення умов функціонування і розвитку дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти, підвищення стану освітніх послуг з урахуванням демографічної ситуації відповідно до вимог, запитів та потреб жителів громади, стану соціально-економічного розвитку, узгоджуючи при цьому з державною освітньою політикою.

Одним із пріоритетних напрямків роботи мережі освітніх закладів Новоселицької міської територіальної громади є створення належних умов для навчання і виховання дітей та молоді, зміцнення матеріально-технічної бази наявних закладів освіти.

На території Новоселицької територіальної громади станом на 5 вересня 2024 року зареєстровано 1226 дітей від 1 до 6 років. Відповідно, дітей віком від 3 до 6 років – 825. Дітей віком від 6 до 18 років – 3330 [25].

У Новоселицькій територіальній громаді дошкільною освітою охоплено 658 вихованців, що становить 97,9% від кількості дітей віком від 3 до 6 років. 50 вихованців, зареєстрованих в закладах освіти громади перебувають закордоном.

На території Новоселицької територіальної громади зареєстровано 3330 дітей шкільного віку, з яких 91 навчаються у фахових коледжах та училищах (2,7% від загальної кількості дітей шкільного віку);

У закладах загальної середньої освіти Новоселицької ТГ навчаються 3123 дітей, що складає 93,8% від усієї кількості, 7 дітей (0,2%) здобувають освіту в ЗЗСО інших територіальних громад, 109 дітей (3,3%) здобувають вищу освіту.

Із загальної кількості учнів, зарахованих до закладів загальної середньої освіти 228 дітей навчаються дистанційно. Сімейною формою навчання охоплено 19 дітей. На екстернатній формі – 21 дітей. Сформовано 41 клас інклюзивного навчання, в яких навчаються 50 дітей з особливими освітніми потребами.

225 дітей перебувають закордоном. В закладах освіти громади здобувають освіту 102 дітей, які мають статус ВПО, 85 з них - у закладах загальної середньої освіти, 17 — в закладах дошкільної освіти.

У 2023/2024 навчальному році кількість випускників 9-х класів складала 297. Всі вони продовжили навчання, крім одного випускника (0,4%) Довжоцької гімназії, який через стан здоров'я не може продовжити навчання для здобуття повної загальної освіти (ДЦП). А саме:

- 206 дітей (69.3%) продовжили навчання в закладах загальної середньої освіти;
- 18 - вступили до професійних училищ (6,1%);
- 61 - дітей стали студентами, ще фахових коледжів (20,5%);
- 11 - виїхали за межі України (3,7%).

У 2023/2024 навчальному році кількість випускників 11-х класів складала 161 дитина. 90 з них вступили у вищі навчальні заклади (56%). Студентами професійних та фахових коледжів та училищ стали 31 випускник (19,2%). Виїхали за кордон працювати чи навчатись 26 випускників (16,2%). Не визначились чи працевлаштувалась на підприємства або сезонні роботи 14

випускників, що становить 8,6% [25]. Ці дані свідчать про те, що всі діти шкільного віку Новоселицької територіальної громади охоплені навчанням.

Слід зазначити, що з 1 вересня 2025 року заклади освіти, в яких менше 45 дітей, не будуть фінансуватись з освітньої субвенції, а з 1 вересня 2026 року – 60 дітей.

Всі заклади освіти громади працюють очно. Освітній процес на період дії правового режиму воєнного стану організовується відповідно до вимог чинного законодавства й базових компонентів (Державного стандарту) та з урахуванням безпекової ситуації на території громади.

За результатами соціологічного опитування, здійснюваним самими представниками громади у сфері освіти єдиним чинником, який отримав чітко негативну оцінку, є доступність різноманітних форм дозвілля для дітей та молоді (-0,58). Враховуючи, що, зазвичай, агреговану оцінку від домогосподарства встановлювали особи дорослі, важливість даної проблематики насправді усвідомлюється критичною кількістю мешканців – не лише цільовою аудиторією (дітьми). Натомість якість послуг, що їх надають комунальні дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади, при максимальній вагомості зазначених підсфер, оцінено однозначно позитивно - +0,86 та +0,83 відповідно. Такий стан справ слід сприймати як однозначний позитив, при цьому таки усвідомлюючи, що аналогічною ситуація буде при ймовірній (чи уже проведеній) оцінці цих сфер в інших територіальних громадах. При цьому, тут слід відокремити оцінку сфери освіти за критерієм наявності фахових та відданих своїй справі працівників (оцінка практично завжди висока) та рівня технічного забезпечення процесу надання освітніх послуг.

Аналогічно позитивно відмічено показник доступності для відвідування шкіл і дитячих садочків – це вказує на достатню розвиненість, на думку опитаних, освітньої мережі в громаді Вартою для відмічення є також відносно негативна оцінка «доступності дитячих майданчиків» (-0,09) [26].

3.2. Якісні характеристики мережі освітніх закладів в Новоселицькій територіальній громаді

У сучасному світі, де міжкультурне спілкування та розуміння мають важливе значення, білінгвальна освіта стає не лише покликаною до забезпечення освітніх потреб, але й до формування міжетнічної гармонії [4]. У Новоселицькій громаді, яка відома своєю багатокультурністю та етнічною різноманітністю, впровадження білінгвальної освіти має вирішальне значення.

Білінгвальна освіта - це процес навчання двома мовами. Педагоги навчають учнів їх рідною мовою у поєднанні з другою мовою, використовуючи різні рівні рідної та другої мови залежно від вимог, зазначених у планах уроків та моделях навчання» [13].

На сьогоднішній день, в освітніх закладах Новоселицької громади, пропагується та реалізується білінгвальна педагогічна парадигма, тобто учні мають можливість отримати як українську, так і румунську мовні компетенції. Згідно з інформацією, зазначеною в установчих документах освітньої мережі в межах громади функціонує 9 закладів освіти, де навчання проводиться виключно на українській мові, і 5 освітніх закладів, де викладання здійснюється як на українській, так і на румунській мові (Див. Рис. 3.2).

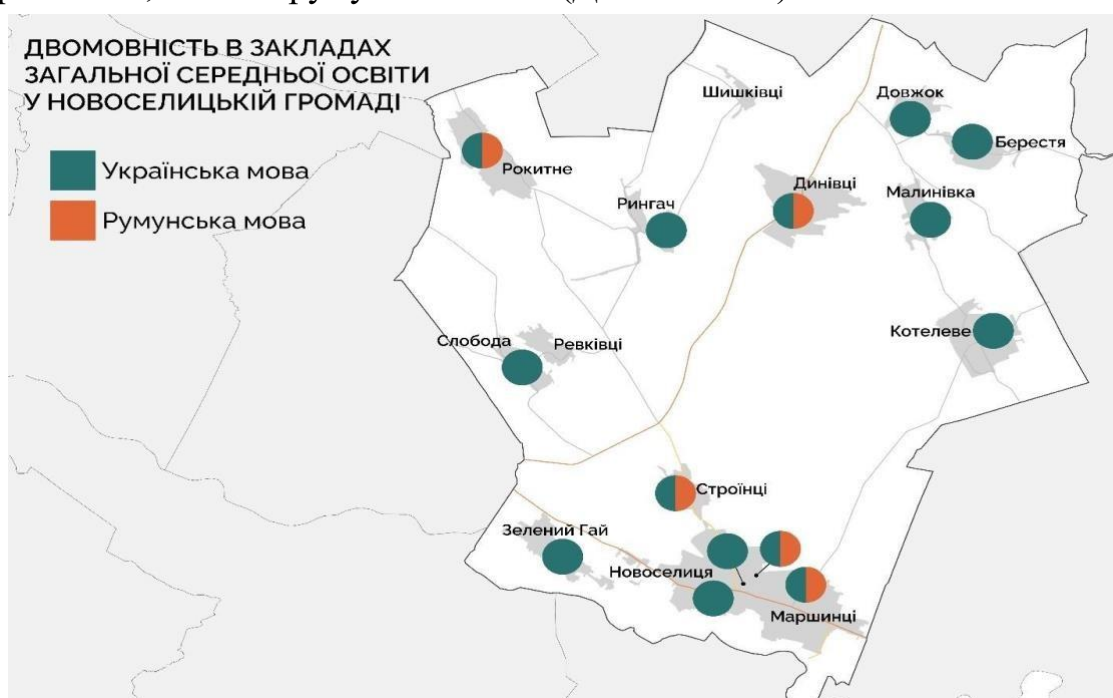

Рис.3.2. Двомовність в закладах загальної середньої освіти

Це забезпечує учням не лише можливість засвоєння основних предметів українською мовою, але й створює комфортні умови для вивчення румунської мови, яка має важливе значення як мова меншин. Білінгвальна освіта не лише розширює кругозір учнів та розвиває їх мовні навички, але й сприяє формуванню толерантного ставлення до інших культур та мовних спільнот.

Заключно, варто відзначити, що білінгвальна освіта в Новоселицькій громаді відкриває перед учнями не лише нові навчальні можливості, але й сприяє їхньому інтегрованому розвитку в умовах багатокультурного середовища. Це важливий крок у побудові гармонійного та різнобічного освітнього простору, що враховує потреби всіх його учасників та сприяє підвищенню рівня освіти та міжетнічного злагодження.

У мережі освітніх закладів Новоселицької територіальної громади усього працює 730 осіб, які мають основну посаду згідно штатних розписів, з них 586 жінок (Див. Рис.3.3). Разом з тим, 179 осіб працюють на умовах сумісництва, із них це 111 педагогічні працівники, 29 осіб є зовнішніми сумісниками [25].

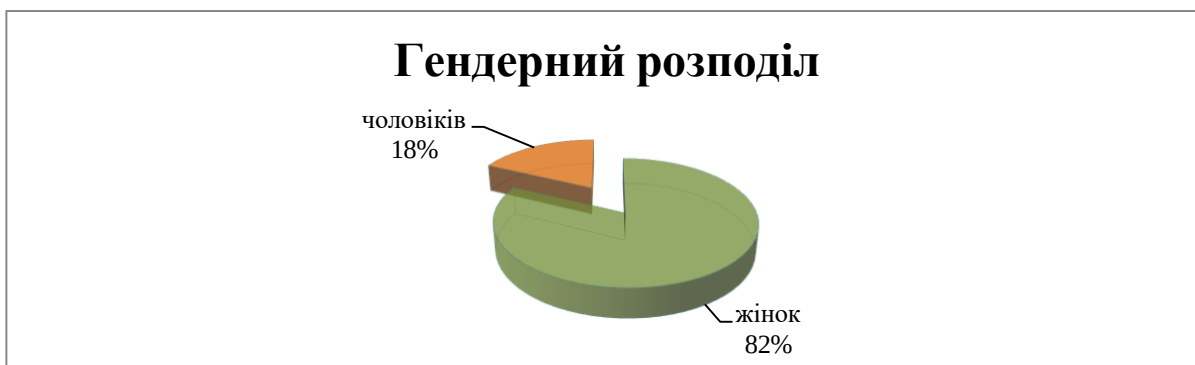

Рис. 3.3. Гендерний розподіл педагогічних працівників освітньої мережі Новоселицької громади

Відповідно до кількісного складу в закладах загальної середньої освіти Новоселицької територіальної громади працює найбільше вчителів української мови та літератури (39 ос.), математики (25 ос.), фізичної культури (26 ос.), румунської мови та літератури (20 ос.), англійської мови (18 ос.).

У 2024/2025 н.р. за даними звіту 83 РВК кваліфікаційний рівень вчительського колективу закладів загальної середньої освіти складає:

- «спеціаліст вищої категорії» - 197 педагогічних працівників;
- «спеціаліст I категорії» - 37 педагогічних працівників;
- «спеціаліст II категорії» - 36 педагогічних працівників;
- «спеціаліст» - 28 педагогічних працівників.

Отже, сформовано сталий досвідчений колектив.

Плинність кадрів серед педагогічних працівників закладів загальної середньої, позашкільної та дошкільної освіти невелика, об'єктивно зумовлена.

Із загальної кількості педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти:

- 71 педагог має звання «Учитель-методист», що на 2 особи становить більше ніж у 2023/2024 н.р.;
- 79 педагогічних працівників мають звання «Старший учитель»;
- 40 педагогічних працівників мають державні нагороди та відзнаки, з них, 31 - «Відмінник освіти».

Освітня галузь територіальної громади сьогодні працює стабільно. Одним із чинників цього є укомплектованість закладів освіти керівними на 100%. Вакансій серед керівного складу закладів освіти немає. Виходячи з вищезазначеного, можна сказати, що заклади освіти Новоселицької територіальної громади в основному укомплектовані керівними та педагогічними кадрами. Проте, гострота кадрової проблеми не спадає. Залишається проблемним питання забезпечення шкіл практичними психологами, соціальними педагогами, вчителями англійської мови, медичними сестрами.

З метою підвищення якості освітньо-кваліфікаційного рівня педагогів, забезпечення освітнього процесу педагогічними кадрами та його результативністю, впровадженню елементів педагогічних технологій, розширенням інноваційної діяльності організовано консультативно-методичну роботу педагогічних працівників Новоселицької МТГ.

По закладах дошкільної освіти та дошкільних підрозділах при закладах загальної середньої освіти всього працює 93 педагогічний працівник, із них 87 –

жінки. Із загальної чисельності педагогічних працівників 60 осіб мають закінчену вищу освіти, 29 працівника – неповну вищу освіти.

Також працює 14 педагогічних працівників віком 60 років і старше, 33 у віці до 35 років.

Освітня галузь територіальної громади сьогодні працює стабільно. Одним із чинників цього є укомплектованість закладів освіти керівними на 100%. Вакансій серед керівного складу закладів освіти немає.

Для здійснення контролю за дотриманням вимог трудового законодавства закладів освіти Новоселицької міської ради Відділом освіти впродовж року вибірково оглядається їх ділова документація, проводиться роз'яснювальна робота, при потребі питання щодо дотримання чинного законодавства у частині трудових відносин піднімається на апаратних нарадах, колегіях та нарадах із директорами.

Виходячи з вищезазначеного, можна сказати, що заклади освіти Новоселицької територіальної громади в основному укомплектовані керівними та педагогічними кадрами. Проте, гострота кадрової проблеми не спадає. Залишається проблемним питання забезпечення шкіл практичними психологами, соціальними педагогами, вчителями фізики. Наявна перенасиченість вчителями початкових класів, української мови та літератури. Відділом освіти Новоселицької міської ради і надалі буде проводитися відповідна робота з метою забезпечення формування якісного керівного та педагогічного складу освітніх закладів Новоселицької територіальної громади.

Пошук обдарованих дітей та створення умов для їхнього розвитку – це комплексна, спільна, запланована діяльність усіх учасників освітнього процесу. Головною умовою розкриття потенціалу креативності учнів є перетворення традиційного освітнього процесу на освітній простір життєтворчості, насичений різноманітними інтерактивними заходами за всіма можливими сферами формування особистості.

Одним із показників якості освіти є участь учнів у предметних олімпіадах та конкурсах. У звітному періоді учні закладів освіти громади активно брали участь у

інтелектуальних змаганнях різного рівня. Участь у третьому етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад прийняли 38 учнів, з яких 24 здобули призові місця, що становить 63,1%. Найбільшу кількість переможців підготували педагоги Новоселицьких ліцеїв №2 та №3 (по 8 призерів у кожному). До участі у четвертому етапі були запрошені два учні з ліцеїв №2 і №3, які змагалися з історії та біології відповідно. У конкурсі імені Т. Шевченка та мовному конкурсі імені П. Яцика учні громади посіли II місце. У II (обласному) етапі МАН один учень здобув II місце. У Всеукраїнській експедиції «Моя Батьківщина – Україна» три учні стали призерами. Таких результатів набагато більше, що засвідчує не лише високий потенціал учнів, а й системну методичну роботу педагогів громади.

У 2023/2024 навчальному році у закладах освіти активно запроваджувалися спецкурси, факультети, які сприяють розвитку особистості дитини та формуванню здорового мікроклімату в учнівському колективі, такі як: «Етика», «Практикум з культури мовлення», «Настільний теніс», «Побудова кар'єри», «Фінансова грамотність із споживачем» тощо. Більшість факультетів та курсів спрямовані на поглиблене вивчення предметів інваріантної складової. Ці курси сприяють розвитку ключових компетентностей, зокрема фінансової, соціальної, громадянської та підприємницької.

Через бойові дії в Україні було скасовано державну підсумкову атестацію та традиційні вступні випробування до закладів вищої освіти. Замість традиційного ЗНО організовано національне мультипредметне тестування (НМТ) із використанням технологій педагогічного тестування у формі комп'ютерного онлайн-тестування. За результатами складання НМТ у 2024 році учениця Новоселицького ліцею №3 Ксенія Мельничук здобула результат у 200 балів з української мови.

В освітній сфері громади проводять відповідну роботу щодо підтримки сімей, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. Для обслуговування таких діє комунальна установа «Новоселицький інклюзивно-ресурсний центр» Новоселицької міської ради Чернівецького району Чернівецької області, який

провів 64 комплексних психолого-педагогічних оцінок розвитку потреб дитини, батьки яких звернулися з відповідними заявками, з них - 29 первинних звернень та 35 - повторних. Кожна дитина пройшла оцінку розвитку в центрі спеціалістів із чотирьох напрямків і отримала висновок про можливість організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної та загальної середньої освіти громади, а також рекомендації щодо надання їй корекційно-розвивальних послуг, проведення системного психолого-педагогічного супроводу.

Станом на 1 січня 2025 року в Новоселицькій громаді організовано інклюзивне навчання для 50 учнів ЗЗСО. Для здобувачів освіти, якими забезпечується інклюзивне навчання, створено 41 клас (з асистентами вчителя), 18 з яких у молодшій школі, 17 - у середній ланці, 6 - у старшій. В усіх закладах, де навчаються діти з особливими потребами, виділено окремі приміщення для проведення індивідуальних корекційно-розвиткових занять фахівцям - ресурсні, а також укладені кімнати цивільно-правових договорів з фахівцями, які надають ці послуги.

З початком повномасштабного вторгнення в громаду збільшилося дітей, які потребують соціального захисту. 10 дітей освітніх закладів Новоселицької ТГ втратили батьків на війні. Підтримка потрібна і дітям, чиї батьки сьогодні на передовій. У 113 учнів та учнів ЗЗСО і 13 вихованців ЗДО батьки перебувають у зоні бойових дій. Усі ці хлопчики й дівчатка користуються пільгами, встановленими державою, і місцевого рівня, ухваленими рішеннями сесії Новоселицької міської ради. У закладах освіти громади здобувають освіту 102 дитини ВПО: 85 з них - ЗЗСО, 17 - у ЗДО.

Загальна кількість дітей, охоплених позашкільною освітою в закладах позашкільної освіти становить 855 дітей, що становить 27,1% від загальної кількості дітей у закладах загальної середньої освіти Новоселицької громади. Основні напрями роботи гуртків: декоративно-ужиткове мистецтво, спортивний, технічний та туристичний профілі. Це дозволяє забезпечити всебічний розвиток особистості, формування навичок командної роботи та критичного мислення.

В умовах сьогодення особливого значення набуває безпека учасників освітнього процесу. І в освітній мережі містяться заходи щодо створення безпечного освітнього середовища. Прикладом може слугувати ЗДО «Віночок», де площу укриття збільшено з 18,2 до 27,5 м². Нові укриття облаштовано в Котелівському та Зеленогайському ліцеях, а також у ЗДО «Дивосвіт» с. Маршинці та Новоселицькому ЗДО №3.

Відділом освіти та керівництвом міської ради було неодноразово здійснено огляди закладів освіти, щодо якісного регулювання найпростіших укриттів та протирадіаційних укриттів. За результатами моніторингів було проведено придбання залишків будівельних матеріалів, медикаментів, технічних засобів.

Висновки до розділу III

Просторове розміщення освітніх закладів у межах Новоселицької територіальної громади загалом відповідає існуючій демографічній структурі та щільності населення. Мережа закладів освіти сформована з урахуванням функціонального зонування громади: центри з найбільшою концентрацією населення забезпечують повний спектр освітніх послуг (дошкільна, початкова, базова, повна середня освіта), тоді як у менших селах функціонують філії або лише початкові школи. Такий підхід є виправданим в умовах обмежених ресурсів та необхідності оптимізації.

Попри загальну доступність, в окремих випадках простежуються географічні диспропорції — зокрема, більша віддаленість закладів середньої освіти від периферійних сіл громади (наприклад, с. Жилівка, с. Рокитне), що зумовлює потребу в організації підвезення учнів або подальшої реорганізації мережі.

Порівняно з довоєнним періодом, мережа освітніх закладів громади зазнала незначної трансформації: спостерігається тенденція до укрупнення закладів освіти та зменшення кількості малокомплектних шкіл, що відповідає державній політиці раціоналізації ресурсів та підвищення якості освітніх послуг.

Освітня мережа громади характеризується високим рівнем педагогічної укомплектованості. Частка педагогів з вищою освітою перевищує середньообласний показник, а питома вага вчителів вищої кваліфікаційної категорії становить понад 45%, що свідчить про наявність стабільного кадрового потенціалу.

Якісний склад педагогічних кадрів залишається сильним: високий відсоток педагогів має педагогічні звання («учитель-методист», «старший учитель») та державні нагороди. Це створює підґрунтя для підтримання стабільного рівня якості освіти в умовах демографічного спаду та змін у системі фінансування.

У Новоселицькій територіальній громаді сформована багатомовна освітня модель, яка включає білінгвальні заклади з навчанням румунською та українською мовами. Такий підхід не лише відповідає національній політиці щодо забезпечення прав національних меншин, а й сприяє збереженню міжетнічної стабільності та формуванню інклюзивного середовища.

Мережа освітніх закладів має задовільний рівень матеріально-технічної бази, однак потребує оновлення у контексті цифровізації освітнього процесу. Серед основних викликів освітньої мережі громади — кадровий дефіцит у вузьких спеціальностях (фізика, іноземні мови, практична психологія), демографічне скорочення контингенту учнів у ряді сіл, а також необхідність збалансування співвідношення між запитом на освіту та спроможністю окремих закладів до повноцінного функціонування.

РОЗДІЛ IV. ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ НОВОСЕЛИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

4.1. SWOT-аналіз системи освіти у Новоселицькій територіальній громаді.

Одним із важливих методів аналізу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища територіальної громади є SWOT-аналіз, аббревіатура якого сформована від заголовних літер назв груп цих факторів – Strengths (Сильні сторони), Weaknesses (Слабкі сторони), Opportunities (Можливості), Threats (Загрози.). Цей евристичний метод аналізу дозволяє виявити внутрішні характеристики громади, які, з огляду на довгострокову перспективу, стратегічне бачення та обрані пріоритети розвитку, можна розглядати як її конкурентні переваги або ж як недоліки; враховуючи відкритий характер системи, якою також є і будь-яка територіальна громада, для повноти картини необхідним є виокремлення шансів, які формують сприятливе підґрунтя для її розвитку, та загроз, котрі де-факто його стримують.

Визначення найбільш вагомих факторів середовища Новоселицької міської територіальної громади здійснювалось за трьома напрямками, які дозволяють в повній комплексно оцінити стан і перспективи її зрівноваженого розвитку - економічним, соціальним та екологічним. Окремому оцінюванню підлягали також чинники, класифіковані як складові адміністративного середовища – середовища, що формує інституційну спроможність громади. Результати аналізу подано у вигляді таблиці. (Див. Табл. 4.1).

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
1. Безпечність приміщень та території закладу для навчання та праці 2. Двомовність навчання 3. Адаптація здобувачів освіти та педагогічних працівників 4. Протидія булінгу та формування позитивного мікроклімату 5. Методична робота педагогів, її результативність 6. Система професійного вдосконалення педагогів 7. Оновлення змісту освітнього процесу, запровадження сучасних методик, форм та методів роботи, ІКТ 8. Система планування та ВСЗЯО 9. Система самооцінювання 10. Реалізація політики академічної доброчесності 11. В громаді працює більшість висококваліфікований вчителі та керівники, які забезпечують якісний рівень навчання та виховання. 12. Школи та інші освітні заклади в більшості обладнані сучасними засобами навчання, комп'ютерними класами, бібліотеками тощо. 13. Освітня мережа співпрацює з місцевими громадськими організаціями для підтримки учнів у різних аспектах їхнього життя та навчання.	1. Система освіти стикається з обмеженим бюджетом, що обмежує можливості для ще більше покращення інфраструктури та надання якісної освіти. 2. Деякі групи населення, такі як віддалені сільські мешканці, мають обмежений доступ до освітніх закладів через відсутність транспортних засобів або інфраструктури. 3. Частка вчителів потребує кращої кваліфікації або підготовки для ефективного викладання певних предметів або роботи зі специфічними групами учнів. 4. Недостатня кількість шкільних автобусів для довозення дітей з віддалених населених пунктів громади.
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
1. Система освіти може співпрацювати з місцевими підприємствами для стажування учнів, надання практичних навичок та підвищення зайнятості в майбутньому. 2. Впровадження новітніх технологій навчання може покращити якість освіти та залучити учнів до незвичайного навчання. 3. Громада має можливість розробити програми підтримки та підвищення кваліфікації вчителів для покращення рівня навчання. 4. Залучення міжнародних програм та фінансування допоможе в розвитку освітньої системи та покращенні умов навчання.	1. Зменшення кількості учнів у зв'язку з демографічними змінами, буде призводити до зменшення фінансування та закриття шкіл. 2. Наявність соціальних проблем серед учнів, таких як бідність, наркоманія, насильство, може вплинути на їхню здатність до навчання та спричинити дисциплінарні проблеми в школах. 3. Відтік фахових педагогів з закладів освіти. 4. високий рівень конкуренції на світовому ринку інновацій

Табл.4.1 SWOT-аналіз системи освіти у Новоселицькій

територіальній громаді

Освітня мережа Новоселицької громади демонструє низку внутрішніх переваг, сильних сторін, які є ключовими для забезпечення її стабільного функціонування в умовах кризи.

Безпечність освітнього середовища передбачає відповідність приміщень і територій вимогам воєнного стану (наявність укриттів, підвищений рівень безпеки), що дозволяє здійснювати освітній процес навіть у надзвичайних ситуаціях.

Двомовність навчання та міжетнічна інклюзія є унікальною особливістю територіальної громади, яка дозволяє підтримувати освітню цілісність у поліетнічному середовищі.

Професійна адаптація та вдосконалення педагогів шляхом наявності розвиненої системи підвищення кваліфікації педагогів і реалізація принципів академічної доброчесності, що сприяють збереженню професійного та висококваліфікованого ядра.

Методична і психолого-педагогічна підтримка, що полягає у формуванні позитивного мікроклімату та протидія булінгу, - це є критично важливими під час загальнонаціональних стресів.

Оснащення закладів сучасною технікою та ІКТ, а саме: комп'ютеризовані класи, бібліотеки, мультимедійне обладнання дозволяють проводити дистанційне чи змішане навчання при загрозі безпеці.

Освітня мережа Новоселицької громади характеризується інституційною синергією, що включає співпрацю з громадами, бібліотеками та організаціями, демонструє розвинуту соціальну екосистему підтримки освітньої мережі.

Сильні сторони утворюють надійну платформу для реалізації стратегій розвитку, з особливим наголосом на людський капітал, модернізацію змісту освіти та міжсекторальну кооперацію.

Аналіз слабких сторін виявляє системні та структурні ризики, що стримують розвиток освітньої мережі, зокрема обмежений бюджет, який перешкоджає оновленню інфраструктури та модернізації середовища навчання. Це стратегічно загрожує якості освіти в довгостроковій перспективі.

Транспортна недоступність, що включає віддаленість шкіл від периферійних сіл разом із нестачею шкільних автобусів, призводить до соціально-просторової нерівності у доступі до освіти.

Кадровий голод спричинений недостатнім рівнем підготовки вчителів до роботи з окремими групами учнів (інклюзивна освіта, профільне навчання тощо), частина вчителів не володіє сучасними педагогічними практиками, що ускладнює впровадження інновацій - виклик, який може бути вирішений через постійне підвищення кваліфікації.

Ці слабкості вказують на потребу в стратегічному перерозподілі ресурсів, модернізації транспортної інфраструктури й оновленні підходів до кадрового забезпечення.

Виявлені можливості формують зовнішній потенціал розвитку системи освіти в громаді. До прикладу, практикоорієнтованість, співпраця з місцевими підприємствами, що дозволяє впроваджувати дуальні моделі освіти, що посилює зв'язок між навчанням і ринком праці. Це сприяє організації практичного навчання і забезпеченню гнучких навичок, що підвищують конкурентоспроможність випускників.

Доцільним буде використання новітніх технологій, що є ключовим для конкурентоспроможності освіти в умовах цифрової трансформації. Особливу увагу приділено цільовим програмам підтримки учнів. Можливість розробки муніципальних програм дозволяє адаптувати освітню політику до локального соціального контексту.

Одним із головних можливостей є інтеграція в міжнародне освітнє середовище. Участь у міжнародних грантах відкриває фінансові та інституційні ресурси, що особливо актуально в умовах дефіциту бюджету. Залучення ВПО (внутрішньо переміщених осіб) - може як збільшити навантаження, так і стати джерелом залучення нових фахівців, зокрема серед освітян з інших регіонів.

Ефективна реалізація наявних можливостей вимагає стратегічного планування, міжсекторальної взаємодії та інституційної гнучкості.

Аналіз загроз виявляє зовнішні чинники, які можуть дестабілізувати функціонування освітньої мережі Новоселицької громади. Спостерігається демографічний спад та відтік учнів. Вимушена міграція, зниження народжуваності та еміграційні процеси призводять до скорочення контингенту учнів і ризику

закриття освітніх закладів. Поширення соціальних девіацій, а саме: зростання рівня бідності, насильства, психологічної нестабільності учнів в умовах війни, - загроза, що погіршує психоемоційне середовище в закладах освіти та підвищує навантаження на педагогів. Еміграція кваліфікованих педагогів посилює кадровий дефіцит, особливо у віддалених селах. Неучасть у глобальних освітніх трендах загрожує маргіналізацією локальної освітньої системи.

Загрози потребують системного реагування на рівні громади - через впровадження демографічної, соціальної та інноваційної політики в освіті.

На думку автора, для стратегічного розвитку освітньої мережі Новоселицької громади доцільно створити інституційно-гарантований освітній план громади, що базуватиметься на результатах SWOT-аналізу та включатиме дорожню карту цифровізації, оновлення кадрів і соціально-інклюзивної політики.

З урахуванням цих факторів, рекомендується розробляти стратегії, спрямовані на максимізацію переваг та можливостей, а також на ефективне управління слабкими сторонами та загрозами. Ретельне планування та реалізація цих стратегій допоможе забезпечити стійкий та успішний розвиток системи освіти у Новоселицькій територіальній громаді.

4.2. PEST-аналіз системи освіти у Новоселицькій територіальній громаді

Аналіз впливу політичних, економічних, соціокультурних та технологічних факторів на систему освіти у Новоселицькій територіальній громаді дозволяє зрозуміти широкий спектр зовнішніх чинників, що визначають її функціонування та розвиток. Освітня мережа Новоселицької територіальної громади функціонує в складних умовах воєнного стану, що зумовлює необхідність постійного адаптивного управління з урахуванням політичних, економічних, соціокультурних та технологічних чинників (Див. Табл.4.2).

ПОЛІТИЧНІ ФАКТОРИ	ЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ
1. Політичні рішення та програми, що стосуються освіти, визначаються місцевими та центральними урядовими органами. 2. Законодавство, яке регулює систему освіти, включає в себе норми щодо фінансування, стандартів навчання, реєстрації та акредитації освітніх закладів.	1. Стан економіки в громаді впливає на кількість доступних ресурсів для освіти, а також на здатність батьків та учнів до витрат на освіту. 2. Рівень фінансування з бюджету місцевої територіальної громади та центральних урядових структур впливає на доступність ресурсів для освітніх закладів.
СОЦІОКУЛЬТУРНІ ФАКТОРИ	ТЕХНОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ
1. Зміни в розміщенні населення, структурі сімей, релігійних та етнічних групах впливають на попит на освітні послуги та структуру учнівського контингенту. 2. Культурні та соціальні цінності впливають на зміст навчальних програм, методи навчання та підходи до виховання.	1. Інтеграція сучасних технологій в навчальний процес покращує якість освіти та зробить її більш доступною та ефективною. 2. Розвиток електронного навчання та онлайн-ресурсів змінить способи навчання та зробити їх більш гнучкими та доступними.

Табл.4.2 PEST -аналіз системи освіти у Новоселицькій територіальній громаді

Передусім, політичні фактори мають вирішальне значення в умовах воєнного стану, адже саме центральні та місцеві органи влади визначають стратегічні напрями розвитку освіти, оперативно приймають рішення щодо організації навчального процесу, евакуації, функціонування укриттів, переходу на дистанційний або змішаний формат навчання. Водночас чинне законодавство регламентує фінансове забезпечення, норми акредитації та стандарти якості освіти, що забезпечує правову стабільність у системі, але вимагає постійного оновлення у зв'язку з викликами війни. Таким чином, освітня політика в громаді визначається комбінацією централізованого управління та локальних управлінських ініціатив, покликаних зберегти безперервність освітнього процесу.

У контексті економічних факторів слід наголосити, що стан місцевої економіки безпосередньо впливає на кількість і якість освітніх послуг. Обмежені бюджетні ресурси Новоселицької громади не дозволяють у повному обсязі фінансувати модернізацію матеріально-технічної бази закладів освіти, забезпечення транспортної доступності, гідну оплату праці педагогів, а також

розвиток інфраструктури укриттів. Крім того, варто зазначити, що економічна спроможність родин учнів є низькою, особливо у випадках внутрішньо переміщених осіб, що ускладнює забезпечення повноцінної участі дітей у дистанційному навчанні. Водночас, громада демонструє спроможність до мобілізації додаткових фінансових ресурсів за рахунок міжнародної технічної допомоги та участі в донорських програмах, що частково компенсує нестачу бюджетного фінансування.

Соціокультурні аспекти функціонування освіти в Новоселицькій громаді є особливо важливими в умовах етнокультурного різноманіття регіону. Зміни в демографічній структурі, спричинені евакуацією частини населення, міграційними процесами та розміщенням внутрішньо переміщених осіб, трансформують контингент учнів, що, у свою чергу, вимагає нових підходів до навчання, зокрема інклюзивного та адаптивного характеру. До того ж двомовність освітнього процесу (українська та румунська мови) відображає потребу збереження національно-культурної ідентичності та міжетнічної толерантності. Не можна не зазначити й зростання потреби в психоемоційній підтримці учнів, адже війна викликає тривожність, стрес, що потребує втручання шкільних психологів і соціальних педагогів. Відповідно, освітня система має відповідати не лише академічним, а й соціально-психологічним викликам.

З огляду на технологічні фактори, варто підкреслити, що цифровізація навчального процесу є однією з ключових умов забезпечення безперервності освіти в кризових обставинах. Застосування сучасних освітніх платформ, таких як «Всеукраїнська школа онлайн», Google Classroom, Moodle, а також впровадження гнучких моделей навчання сприяють підвищенню доступності й ефективності навчального процесу. Разом з тим, нерівномірний рівень цифрової інфраструктури та недостатня технічна оснащеність окремих закладів, особливо в сільській місцевості, ускладнюють повноцінну реалізацію електронного навчання. Серед проблемних аспектів слід назвати й недостатню цифрову компетентність частини педагогічних працівників, що потребує цілеспрямованої професійної підготовки та підтримки.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що освітня мережа Новоселицької громади функціонує в умовах численних викликів, зумовлених воєнним станом, економічною нестабільністю та соціальною вразливістю населення. Водночас наявні політичні зусилля, культурна інтеграція, впровадження інноваційних підходів і потенціал до міжнародного партнерства створюють умови для збереження життєздатності та поступового розвитку освітньої системи громади. Для стратегічного планування важливо враховувати ці фактори з метою побудови стійкої, адаптивної та інклюзивної моделі освіти.

4.3. Перспективи розвитку мережі освітніх закладів у Новоселицькій територіальній громаді

У сучасних умовах, зумовлених повномасштабною війною в Україні, перспективи розвитку мережі освітніх закладів у Новоселицькій територіальній громаді потребують переосмислення стратегій управління, мобілізації ресурсів та забезпечення стійкості освітньої системи. Варто наголосити, що функціонування галузі освіти в умовах воєнного стану вимагає не лише збереження існуючої інфраструктури, а й трансформації освітнього простору відповідно до нових викликів і загроз. З огляду на це, перспективи розвитку освітньої мережі доцільно розглядати у взаємозв'язку з безпековими, інфраструктурними, кадровими, соціокультурними та технологічними факторами.

Передусім, одним із ключових напрямів є забезпечення фізичної безпеки учнів і працівників закладів освіти. У цьому контексті особливої ваги набуває облаштування повноцінних захисних споруд (укриттів), здатних забезпечити безперервність навчального процесу навіть під час повітряних тривог або інших загроз. Також актуальною є модернізація освітньої інфраструктури з урахуванням вимог безпеки, зокрема встановлення систем відеоспостереження, модернізація комунікаційних мереж і впровадження локальних центрів управління ризиками.

З іншого боку, незважаючи на обмеженість фінансових ресурсів, освітня система Новоселицької громади демонструє потенціал до збереження мережі

закладів, у тому числі завдяки оптимізації внутрішніх процесів та підтримці міжнародних партнерів. У середньостроковій перспективі одним із пріоритетів розвитку виступає подальше впровадження змішаних та дистанційних форм навчання, що забезпечують гнучкість та адаптивність освітнього процесу в умовах непередбачуваних змін безпекової ситуації. Варто зазначити, що цифрова трансформація освіти в громаді є не лише вимушеним кроком, але й перспективною можливістю для формування сучасного, інклюзивного та інноваційного освітнього середовища.

Окрему увагу слід приділити кадровому потенціалу, адже саме педагогічні працівники є носіями стабільності й якості освіти. В умовах воєнного стану спостерігається як зростання навантаження на вчителів, так і вигорання та відтік фахівців, зокрема молодих спеціалістів. З метою подолання цих викликів перспективним видається впровадження системи наставництва, розвитку програм безперервної професійної освіти, а також механізмів морального й матеріального заохочення.

Крім того, у воєнний період різко зростає роль школи як соціального інституту, здатного забезпечити психологічну підтримку, соціальну згуртованість та збереження національної ідентичності. Отже, розвиток шкільної мережі має бути тісно пов'язаний із соціальними ініціативами, інклюзивною освітою та партнерствами з громадськими організаціями, психологічними службами, міжнародними гуманітарними фондами. У цьому контексті перспективним є створення центрів підтримки дитини на базі опорних шкіл, що дозволяє поєднувати освітні, психологічні та соціальні послуги.

Також слід акцентувати на необхідності подальшого розширення можливостей для неформальної освіти, профорієнтаційної роботи та розвитку освітнього підприємництва. В умовах зміни ринку праці й соціальної структури, особливо в поствоєнний період, громада повинна готувати молодь до нових професій, формувати в них гнучкі навички, а також розвивати освітні програми на основі місцевого ринку праці та економічного потенціалу регіону.

Освітня мережа є невід'ємною складовою розвитку будь-якої громади, оскільки він визначає майбутнє та конкурентоспроможність суспільства в цілому. Розглядаючи перспективи розвитку освіти у Новоселицькій громаді, варто врахувати ряд факторів, що впливають на цей процес, такі як демографічні зміни, економічна ситуація, технологічний прогрес тощо.

Перший крок у визначенні перспектив розвитку освіти полягає у ретельному аналізі демографічних та соціокультурних тенденцій у громаді. Зростання чи зменшення населення, зміни в структурі населення, міграційні процеси – усе це впливає на потреби та запити до системи освіти. Наприклад, збільшення кількості молоді може вимагати розширення освітніх закладів або введення нових освітніх програм. Тому потрібно ввести статистику, щоб розуміти банальні проблеми з місцями для учнів шкіл та інших закладах громади, та правильно використовувати ресурси.

Розвиток технологій неухильно впливає на освітню мережу. Інтеграція інформаційних технологій у навчання, використання віртуальної реальності та штучного інтелекту у навчальних процесах – все це відкриває нові можливості для покращення якості освіти та розвитку нових педагогічних підходів.

У світі глобалізації важливо розглядати освіту як міжнародний ресурс. Співпраця з іншими країнами, обмін студентами та викладачами, участь у міжнародних освітніх проектах – все це сприяє розширенню можливостей для отримання якісної освіти та обміну досвідом. Співпраця між науковими установами з різних країн сприяє обміну знаннями та дослідницьким досвідом. Міжнародні дослідницькі проекти дозволяють науковцям працювати разом над рішенням глобальних проблем, таких як зміна клімату, медичні відкриття та технологічний прогрес.

Міжнародний обмін педагогічним досвідом є важливим елементом підвищення якості освіти. Викладачі та педагогічні працівники мають можливість вивчати інноваційні методи навчання, використовувати нові технології та адаптувати їх для власного навчального середовища.

Одним із головних завдань розвитку освіти у Новоселицькій громаді є підвищення якості освіти та забезпечення доступності освітніх послуг для всіх шарів населення. Це може бути досягнуто шляхом модернізації інфраструктури освіти, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, розвитку інклюзивної освіти та інших заходів.

Розвиток освіти у Новоселицькій громаді має стратегічне значення для подальшого суспільного прогресу та забезпечення сталого розвитку регіону. Шляхом врахування демографічних, технологічних, глобальних та інших факторів, можна сформулювати ефективні стратегії розвитку освіти, спрямовані на забезпечення якості, доступності та рівності у навчальних можливостях для всіх членів громади.

Підсумовуючи, варто зазначити, що перспективи розвитку мережі освітніх закладів у Новоселицькій територіальній громаді в умовах воєнного стану формуються на стику інновацій, безпеки та соціальної стійкості. Успішна реалізація цих напрямів можлива лише за умови злагодженої взаємодії органів місцевого самоврядування, освітянської спільноти, батьківського середовища та міжнародних партнерів. Отже, розвиток освітньої мережі громади потребує комплексного стратегічного планування, яке враховує як поточні загрози, так і довгострокові цілі сталого розвитку освіти.

В умовах воєнного стану в Україні особливої актуальності набуває вивчення успішних практик функціонування освітніх мереж як усередині держави, так і за її межами, з метою визначення релевантних підходів до оптимізації та розвитку місцевих освітніх систем. Новоселицька територіальна громада, як і багато інших, стикається з необхідністю не лише зберігати функціональність освітніх закладів, а й адаптувати їхню діяльність до динамічних умов безпекових викликів, демографічних змін і цифрової трансформації. У цьому контексті надзвичайно важливим є осмислення тих практик, які вже довели свою ефективність на прикладі інших громад України, а також у межах міжнародної освітньої політики, орієнтованої на сталість і гнучкість.

Так, вітчизняний досвід Тростянецької територіальної громади (Сумська область) демонструє успішну реалізацію гнучкої моделі навчання, що поєднує дистанційні формати, модульне розкладання освітнього процесу та індивідуалізовані консультаційні дні. Застосування таких цифрових інструментів, як Google Workspace for Education, у поєднанні з локально організованою мережею психологічної підтримки, дозволило забезпечити безперервність навчання в умовах воєнної загрози. Водночас, завдяки залученню гуманітарної та технічної допомоги (генератори, Starlink), громада змогла нейтралізувати ризики, пов'язані з енергетичною нестабільністю.

Інший приклад успішного функціонування освітньої мережі спостерігається у Калуській міській громаді Івано-Франківської області, де пріоритет було надано безпековому аспекту функціонування закладів освіти. У цій громаді не лише обладнано укриття, а й створено комфортні тимчасові навчальні простори в укриттях із забезпеченням освітлення, доступу до мережі та відповідного матеріально-технічного забезпечення [3]. Крім того, місцева влада ініціювала активне залучення школярів до програм громадянської освіти, волонтерства, та військово-патріотичного виховання, що є цілком релевантним у контексті формування національної ідентичності та стійкості молоді в умовах війни.

На особливу увагу заслуговує досвід Шишацької громади Полтавської області, яка орієнтувалася на впровадження інклюзивного, мобільного та персоналізованого підходу до освіти. Проєкт «Школа без бар'єрів» передбачає створення умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами, використання адаптивних цифрових ресурсів і формування мобільних груп педагогів, які здійснюють дистанційні виїзні консультації для дітей з віддалених сіл. Таким чином, освітня система громади забезпечує доступність та якість освіти навіть у найвіддаленіших куточках.

Аналіз міжнародної практики дозволяє розширити горизонти осмислення перспектив для Новоселицької громади. Наприклад, естонська модель цифрової освіти (eKool) [21] репрезентує зразок повної інтеграції цифрових інструментів в освітній процес, що забезпечує безперервне навчання незалежно від фізичного місця перебування учнів. Завдяки централізованим платформам управління освітою, батьки, учні та вчителі отримують оперативний доступ до освітньої інформації, що суттєво підвищує рівень комунікації та ефективність навчального процесу.

Ще одним релевантним прикладом є політика Литви щодо забезпечення рівного доступу до освіти в сільській місцевості [11]. Шкільні автобуси, національні програми цифрового забезпечення для вразливих категорій учнів, та цифрова підготовка вчителів стали ключовими факторами збереження якості освіти у період криз. Такі ініціативи, адаптовані до українських реалій, можуть бути особливо корисними для розв'язання проблеми транспортної досяжності та цифрового розриву в Новоселицькій громаді.

Отже, інтеграція найкращих національних і міжнародних практик у локальні освітні політики може стати основою для розбудови гнучкої, стійкої та соціально-орієнтованої освітньої мережі у Новоселицькій громаді. Враховуючи наявний людський потенціал, організаційні ресурси та стратегічне бачення керівництва громади, є всі передумови для адаптації зазначених моделей до локального контексту з метою забезпечення сталого розвитку освіти навіть у надзвичайно складних умовах воєнного часу.

Висновки до розділу IV

У складних умовах воєнного стану функціонування освітньої мережі Новоселицької територіальної громади потребує системного аналізу з урахуванням як внутрішніх характеристик, так і зовнішніх чинників. SWOT-аналіз засвідчує, що сильними сторонами громади є розгалужена мережа шкіл, кваліфіковані педагоги, елементи інклюзивності та міжнародна підтримка. Водночас слабкими залишаються зношеність інфраструктури, нерівномірна цифровізація та брак

сталого професійного розвитку вчителів. Перспективи полягають у цифровій трансформації та залученні проєктного фінансування, тоді як загрози - у демографічному спаді, міграції та безпекових ризиках.

Результати PEST-аналізу підкреслюють, що політичні обставини зумовлюють посилення вимог до безпеки, економічні - обмежене фінансування, соціальні - зростання ролі школи як опори громади, а технологічні - нерівномірний рівень впровадження цифрових рішень. У поєднанні ці чинники формують складну, але перспективну динаміку розвитку, в якій ключову роль відіграє стратегічне управління ресурсами, інноваціями та партнерствами.

Таким чином, при належному управлінському підході громада має всі підстави зберегти та розвинути свою освітню мережу, забезпечивши сталий розвиток навіть в умовах воєнного стану.

ВИСНОВКИ

У процесі наукового дослідження було всебічно розкрито поняття освітньої мережі у контексті суспільно-географічних досліджень. Освітня мережа розглядається не лише як сукупність освітніх закладів, але й як структурно-функціональна система, що взаємодіє з соціально-економічним, демографічним та просторовим середовищем.

Водночас проаналізовано законодавче підґрунтя функціонування закладів освіти в Україні, з акцентом на особливості формування освітньої мережі у межах територіальних громад. Було з'ясовано, що сучасна нормативна база створює умови для децентралізації управління, автономії освітніх закладів і забезпечення доступу до якісної освіти. На цьому тлі виявлено роль органів місцевого самоврядування у стратегічному плануванні та оптимізації мережі відповідно до демографічної ситуації, ресурсних можливостей та безпекових умов.

Особливу увагу в роботі зосереджено на аналізі факторів, які безпосередньо впливають на функціонування освітньої мережі Новоселицької територіальної громади. Досліджено вплив демографічних змін, інфраструктурної доступності, кадрового забезпечення та міжетнічної структури населення на організацію освітнього процесу. Акцентовано на важливості підтримки білінгвальної освіти як інструменту збереження культурної ідентичності та забезпечення рівних можливостей для представників різних етнічних груп.

На основі аналізу просторових характеристик освітніх закладів громади, було виокремлено територіальні особливості її освітньої мережі. Визначено зони з високою та низькою щільністю освітньої інфраструктури, а також виявлено проблемні території щодо транспортної доступності чи кадрової укомплектованості. У підсумку окреслено можливі шляхи вдосконалення мережі, зокрема, через цифровізацію освіти, модернізацію матеріально-технічної бази, посилення профільної орієнтації учнів, розвиток партнерств з іншими громадами та міжнародними освітніми програмами. Такий підхід дозволяє формувати стратегічно орієнтовану, адаптивну та інклюзивну модель розвитку освітньої мережі в межах Новоселицької громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Про освіту» [Електронний ресурс]: *Закон України від 5 вересня 2017 р.* (редакція від 02.05.2025). - *Режим доступу:* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Бартош О.П., Мигалина З.І. Білінгвальна міжкультурна освіта як засіб побудови освітнього процесу в руслі крос-культурного діалогу [Електронний ресурс] / *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* - 2023. = Вип. 2(53). - С. 9–12. - *Режим доступу:* <http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/290056/283537>
3. Беновська Л.Я. Інструменти оптимізації освітньої мережі [Електронний ресурс] / *Галицький економічний вісник.* – Т.: ТНТУ, 2021. – Том 70. - №3. – С. 7-15. - *Режим доступу:* https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/35834/2/ГЕВ_2021v70n3_Benovska_L-Optimization_tools_of_education_7-15.pdf
4. Боднарчук Т. Особливості розвитку білінгвальної освіти у сучасній школі [Електронний ресурс]. - С. 447-456. - *Режим доступу:* https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/periodic/pedos3t/tom1/49_bodnarchuk.pdf
5. Дідонова В. Зміни національної ідентичності українців під час війни [Електронний ресурс] / *Гуманітарні студії: Педагогіка, Психологія, Філософія.* - 2024. - Том 12. - №3. - С. 66-77. - *Режим доступу:* <https://doi.org/10.31548/hspedagog/3.2024.66>
6. Дудун Т.В. Концептуальні основи створення бази даних для геоінформаційного картографування розвитку освітнього комплексу України [Електронний ресурс] / *Картографія. Геоінформатика: Український географічний вісник.* - 2016. - №3. - С. 61-67. - *Режим доступу:* https://ukrgeojournal.org.ua/sites/default/files/UGJ_2016_3_61-67.pdf
7. Заячук М.Д., Джаман В.О., Заячук О.Г. Визначення географічного центру території та оцінка транспортно-географічного положення адміністративних центрів Чернівецької області [Електронний ресурс] / *Науковий вісник*

Чернівецького університету. Географія. - 2010. - №527. - С. 95-100. - *Режим доступу:*

http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvchnu_2010_527_23.pdf

8. Іванюшева Н.В. Особливості застосування двомовних програм як інструмент збереження мови лінгвістичної меншини [Електронний ресурс] / *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови.* – 2013. – Вип. 4(1). – С. 25-32. - *Режим доступу:* http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ooop_2013_4%281%29_6

9. Касярум Н.В. Освітній простір: становлення поняття [Електронний ресурс] / *Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки.* - 2013.- Вип. 12. – С. 107-113. - *Режим доступу:* <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2203/1/Kasjarum.pdf>

10. Козяр М., Савка І., Лотфі Гарунді Г. Еволюція педагогічної сутності поняття білінгвізму в умовах російсько-української війни [Електронний ресурс] / *Молодь і ринок.* - № 11-12/(219-220). - 2023. - *Режим доступу:* <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/296614/290571>

11. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / *О.Ю. Кононенко.* – К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. – 109 с. - *Режим доступу:* https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2021/04/posibnik_kononenko.pdf

12. Костащук І.І., Білоус Ю.О. Суспільно-географічні аспекти формування якості знань учнів у Чернівецькій області [Електронний ресурс] / *Науковий вісник Чернівецького університету. Географія.* - 2015.- №744-745. – С. 145-148. - *Режим доступу:*

https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=Ny1vFscAAAAJ&authuser=1&citation_for_view=Ny1vFscAAAAJ:qjMakFHDy7sC

13. Мелешко В.В. Мережева взаємодія як основа організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості [Електронний ресурс] / *Український педагогічний журнал*. - №4. - 2016. С. 11-17 - *Режим доступу*: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/711330/1/4.pdf>

14. Миронюк С.В. Територіальні особливості розвитку освітнього комплексу Чернівецької області в умовах децентралізації [Електронний ресурс] / *The IV International Scientific and Practical Conference "Innovative research and perspectives of the development of science and technology"*. - January 29-31. – 2024. - Stockholm, Sweden. С. 83-88. - *Режим доступу*: <http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/9903/1/INNOVATIVE-RESEARCH-AND-PERSPECTIVES-OF-THE-DEVELOPMENT-OF-SCIENCE-AND-TECHNOLOGY.pdf#page=84>

15. Нікольська Н. Білінгвальна освіта школярів як предмет дослідження вітчизняних учених [Електронний ресурс] / *Педагогічний дискурс*. – 2019. – Вип. 26. – С. 14-18. - *Режим доступу*: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&_S21P03=FILA=&_S21STR=0peddysk_2019_26_4

16. Романюк Н.В. Регіональна освітня мережа: поняття й особливості [Електронний ресурс] / *Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка*. – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т. ім. Юрія Федьковича. – Вип. 820. - 2019. – С. 46-54. - *Режим доступу*: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3379/%d0%a0%d0%be%d0%bc%d0%b0%d0%bd%d1%8e%d0%ba.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

17. Сидоренко В.В. Концептуальні засади Нової української школи: ключові компетентності, ціннісні орієнтири, освітні результати [Електронний ресурс] / *Методист*. - №5. – 21 с. - *Режим доступу*: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/710778/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%A1%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A0%D1%83%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%B

A%D0%B0%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%82.pdf

18. Цимбалару А.Д. Освітній простір: сутність, структура і механізми створення [Електронний ресурс] / *Український педагогічний журнал*. - 2016. - № 1. – С. 41-50. - *Режим доступу:* https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FULLA=&2_S21STR=ukrpj_2016_1_7

19. Цюра С., Терзалова А. Нормативне закріплення понять «освітнє середовище», «освітній простір», «освітній процес» у контексті педагогічної термінології [Електронний ресурс] / *Молодь і ринок*. - №5 (184). – 2020. - *Режим доступу:* <http://www.ir.dspu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2911/1/223082-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-505655-1-10-20210113.pdf>

20. Чикало І. Формування спроможної освітньої мережі об'єднаних територіальних громад регіону в умовах децентралізації [Електронний ресурс] / *Економічний простір*. - №156. – 2020. *Режим доступу:* <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/545>

21. Щудло, С. Заболотна, О., & Медіна, Т. Мова навчання учнів національних меншин у Чернівецькій області: інструментальна чи ціннісна функція української мови [Електронний ресурс] / *Youth in Central and Eastern Europe. Sociological Studies*. - 1 (9). – 2018. – С. 4–28. - *Режим доступу:* https://www.researchgate.net/publication/338582829_MOVA_NAVCANNA_UCNIV_NACIONALNIH_MENSIN_U_CERNIVECKIJ_OBLASTI_INSTRUMENTALNA_CI_CINNISNA_FUNKCIA_UKRAINSKOI_MOVI

22. Склад громади [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Новоселицької міської територіальної громади. - *Режим доступу:* <https://decentralization.gov.ua/newgromada/4902>

23. Критерії формування спроможної освітньої мережі в ОТГ: методично-інформаційний посібник [Електронний ресурс] / *за ред. Матвійчук Т., Пуцова А.,*

Руда О., Седоченко А. – Київ. – 2019. – 66 с. - *Режим доступу:* <https://decentralization.ua/uploads/library/file/461/1.pdf>

24. Мережа закладів освіти [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Відділу освіти Новоселицької міської ради Чернівецького району Чернівецької області. - *Режим доступу:* <https://nvs.osv.org.ua/merezha-zakladiv-osviti-10-11-38-04-11-2022/>

25. Оновлення мережі закладів загальної середньої освіти в Корецькій міській територіальній громаді [Електронний ресурс]: / Центр спільних дій. - 2022. – 40 с. *Режим доступу:* https://centreua.org/wp-content/uploads/2022/05/Onovlennya_merezhi_ZZSO_v_Koretskij_MTG.pdf?utm_source=chatgpt.com

26. Освіта Україна в умовах воєнного стану [Електронний ресурс]: інформ.-аналіт. зб. / за загал. ред. С. Шкарлет. – Київ, МОН України, 2022. – 358 с. *Режим доступу:* <http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/bitstream/123456789/3571/1/2022Inform-analityc.zbirn-Osvita.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu.22.08.2022.pdf>

27. Планування роботи на рік [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Відділу освіти Новоселицької міської ради Чернівецького району Чернівецької області. - *Режим доступу:* https://rada.info/upload/users_files/44047954/2a734c1542b97ae17ad3a767a728d6a2.docx

28. Стратегія сталого розвитку Новоселицької міської територіальної громади на 2021-2029 роки [Електронний ресурс]. – Новоселиця, 2021. – 92 с. - *Режим доступу:* https://rada.info/upload/users_files/04062050/7885b458430da96f8d8615ab6a3c5dd2.pdf